

יריעה מיוחדת קפדנית וימא דהימלא
של מילא וזכנא רבי מאיר אביחצירא
לקט מדברי תורתו ותולדותיו

סדרות קדן טלל ברכה

שנה ה' (תשפ"ד)

אוצר פניני נאני ההודות והחסידות

◆ פסח ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר
הכתר והכבוד

בדוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמונה" סדיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

אפילו מלאך לא יכול
היה להיכנס למצרים טרוב טונאה
מלאה חסידים

מנעניעים האפיקומן לכל ירנשו
הקליפות ויקטרנו
אוצר פניני החסידות

מכון אור לישראלים
ירושלים - נהריה

בית אהרן | כל אדם ביבולתו לקחת תועלת מרבה מליל הסדר . . . . . ה
דברי מנחם | ישנו רגע אחד בליל הסדר בו נקנסו עם ישראל לאמונתו יתברך |
 אם יטהר מחשובותיו כל הלילה יזכה להשיגו . . . . . ה
בינת ישראל | מאכלי ליל הסדר מכניסים קדשה גדולה בפפוש . . . . . ה
ישמח ישראל | שמחת הצדיקים בעת שאיבת מים שלנו | ראו את שמחת המים
 על התעלותם . . . . . ה
שו"ת חתם סופר | מצות עשה היחידה מדאורייתא באכילה . . . . . ו
תפארת שלמה | אכילת מצה דומה לאכילת קדשים | מטרתה ומקדשת פנימיות
 האדם . . . . . ו
בית אהרן | השמחה וההודיה על הזכות לקום מצותיו יתברך . . . . . ו
עשר קדשות | אפילו העקבים מרגישים קדשת המצה . . . . . ו
אמרי נעים | צדיקים מרגישים באכילת מצה קדשה הנפלאה . . . . . ו
אמרי חיים | יש לאכול המצה במתיקות . . . . . ו
זרע קדש | אף אם יספר האדם ביציאת מצרים אלף שנים לא יגיע לקצה
 הספור . . . . . ו
הגש"פ שם משמואל | ככל שמרבה לספר מתרבה בו האמונה עד אין קץ ו
פרי צדיק | הצפינה בדורותינו להקרבת הפסח משפיעה כבעת הקרבתו . . . . . ו
מאמר מרדכי | שלחו עורך סגלה להמשכת פרנסה לכל השנה . . . . . ו

הסד לאברהם | לבלתי ידח ממנו נדח . . . . . א
מגן אברהם | הכנה דרבה בזכור וטהרת הגוף והנפש לדבורי השבח לפני
 הקב"ה . . . . . א
חלקת יהושע | מהות חג הפסח - כח הראשית של עם ישראל . . . . . א
אמרי חיים | חג הפסח מסגל לאהבת הבורא, התורה, וישראל . . . . . א
לקוטי שיחות | ענין אגלת מצרים - יציאת נקדת הטוב שבנפשות ישראל
 מגלותה הרחוקה . . . . . ב
בת עין | ערב פסח בשעה ששית הוא עת רצון הגדול יותר בכל השנה . . . . . ב
גנזי המלך | רמז שיש לטרח ולהזיע בעשיית מצות בערב פסח . . . . . ב
זרע קדש | טעם מצות אכילת קרבן פסח - להחזיר כל האורות העליונים ולתקן
 על ידם את הגשמיים עצמם . . . . . ב
חובת המלמידים | על האדם לדמות לעצמו בליל פסח בתפלת ערבית ובסדר
 הקדוש, שהיה עומד בקרב מלאכי מעלה בנ עדו, משבח לשמו הגדול וסועד מעין
 הסעודה שלעתידי לבא . . . . . ב
מנחם ציון | מצניעים האפיקומן לכל יראשו הקלפות ויסקרוגו . . . . . ג
הגש"פ צמח מנחם | 'כוס של אליהו' הוא תקון גדול על פי הסוד . . . . . ג
בגדי השרד | תחלת ההגדה נתקנה בלשון תרגום מעין אמירת הקדיש בלשון
 תרגום להגן מהחצונים . . . . . ג
אמרי אלימלך | פתיחת הפה בתפלה לכל סוגי הבחינות . . . . . ד
דברי יואל | 'אחד' חכם ו'אחד' רשע - אדם אחד יכול לזכות ולהשפיע על כל
 העולם בקדשותו, וכן להפך . . . . . ד
קדשות מרדכי | 'שאינו יודע לשאול' - צדיקים כרבי זושא מאניפולי זיע"א
 שאינם מבקשים דבר עבור עצמם אלא לצרף הפלל . . . . . ד
ישרש יעקב | בעת צרה על האדם לפרש מדרך הטבע ויזע . . . . . ד
בגדי השרד | דצ"ר עד"ש באח"ב רמז ואזהרה לבריות שלא לחטא ולגרם השפלת
 הקדשה . . . . . ד
הגש"פ שם משמואל | ענין ארבע כוסות - אורות גבוהים הנכנסים ללבבות בני
 ישראל . . . . . ה
דברי בינה | בליל בדיקת חמץ יש לשבח בתשובה על כל עניני הרשות מהשנה
 החולפת . . . . . ה
לקוטי הלכות | בדיקת חמץ הוא בטול הטבע . . . . . ה
קול מבשר | החמרות של חג הפסח הן כמו תכשיטי פלה . . . . . ה
דבר חיים | שמיעת קול השופר ככר ההסבה . . . . . ה
הגש"פ שם משמואל | דבור ההתעוררות וברגש הלב כמי שרואה הדבר . . . . . ה
קדשת לוי | התלהבות אמתית בליל הסדר אינה מנחת לאדם לישן . . . . . ה

אוצרות גאוני הדורות

לחם הפנים | התדבקות ביצר הטוב על ידי אכילת מצה, והרחקת היצר הרע על
 ידי מניעת אכילת חמץ . . . . . ו
דברים אחרים | אכילת מצה כל שבועה לפרש מהיצר הרע שיש לו שבע
 שמות . . . . . ז
שיח יצחק | טהרת הנפש בכח אכילת מצה והתרחקות מאכילת חמץ . . . . . ז
זרע נטויה | על ידי מצות הלילה נצולים משרי הטבע העליונים . . . . . ז
זכירה לחיים | סגלת אכילת מצה לקדשת גופו ונשמתו | סגלת אכילה מצה
 לפרנסה . . . . . ח
דרושי הצ"ח | רמז מצות וסימני הלילה לשתי יציאות של ישראל ממצרים
 מנוחה וקדשה | סגלת קדשת הלילה להשריש בלב הבנים אמונת ויראת ה'
בית אשר | על ידי אכילת מצה ביום השביעי לשמה נחשב פאלו אכל כל שבועה
 לשם שמנים . . . . . ט
מעשי צדיקים . . . . . ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד . . . . . יד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

לחג הפסח

סגלת החג

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
חג הפסח מסגל לאהבת הבורא, התורה,
וישראל

קודשא בריוף הוא אורייתא וישראל חד
(וזהר ח"ג עג.) אי אפשר להשיג
אהבת השם ותברך רק על ידי אהבת
התורה וישראל.

חג הפסח מסגל לשלש קדשות הללו, כי
מספרים מיציאת מצרים הנפלאות
והנסים שעשה הקדוש בריוף הוא עמנו
ומתעוררים לאהבתו ותברך, ותכף ממחירת
השבת מתחילין לספר שבע שבתות שבע
נקיים לקבלת התורה - כאדם המשתוקק
ומתגעגע לדבר נכסף, ומכריזין באהבת
ישראל 'כל דכפין ייתי ויכול', כל מי
שרעב לדבר ה' ומאמין בו נתחבר עמו
(ליקוטים):

זמן חנוך והדרכת הבנים לתורה תפלה
וקדשה

ימי הפסח מממשמים ובאים, ובראש
החג הוא הסדר לחנך הבנים, והגדת
לבניך נפלאות הבורא שעשה עמנו בהוציאנו
ממצרים על ידי נסים ונפלאות.

על שלחן הסדר לומדים תורה שבכתב
ושבעל פה, הפסוקים שבתורה ודרשות
פז"ל עליהם, ומתפללים להשם ותברך על
בנין בית המקדש 'כן ה' אלקינו גייענו
למועדים וכו'" הרי תורה ותפלה, וגם
מקדשים האכילה מסבכים אותה מב'
הצדדים בהלל, ועל זה השלחן אומרים
עליו דברי תורה וכו', שהשלחן והאכילה
הם עצמם דברי תורה עולים בקדשתם
ללמוד תורה שוים הם במדרגה.

פסח נקרא שבת 'ממחירת השבת' (ויקרא
כג טו), כי בשבת זמן תורה ותפלה,
פנויים הם מעבודה ועסקים מתאספים בבתי
כנסיות ומדרשות להתפלל וללמוד תורה,
ומקדשים בקדשת שבת גם התרגולים
מפטים ויינות מבשמים שיעלו להיות
קדושים בקדשת שבת נחלת יעקב בלי
מצרים (כבנוסח מה ידידות).

לכל אלו הקדשות צריכים לחנך ולהרגיל
הבנים מזמן היותם קטנים, להדריכם
ולקשרם לדרכי אבותיהם ולא יבטו במסרת
אבות (פרשת צו):

מעלת החג

חלקת יהושע

רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א
מהות חג הפסח - כח הראשית של עם
ישראל

לדעתי מה שאמרו בגמרא מגלה (לב.)
משה תקן לישראל שיהיו שואלים
בענינו של יום הלכות פסח וכו', לדורות
מרמוז, שחונן להלכות פסח צריך ללמד
גם כן, שכל יום טוב בא ללמד ענין
בעבודת השם ותברך.

והעקר הראשית של ישראל - ראשית
היום וכדומה - לתת להשם
ותברך, כמו שנאמר בירמיה (כ ב) 'לכתף
אחרי במדבר', שהשם ותברך התפאר
שהשליכו הפל והלכו אחר השם ותברך,
וזה היה חביב מאד, כי היה בראשיתן
של ישראל עוד קדם הכל.

יש לפעמים שמהכרח להסתפל בכללות
ישראל אם אין זוכים, כמו הביטוי
אל צור חצבתם' (ישעיה נא א), אף יותר טוב
פמובן שכל פרט ונפש ישראל יסתפל
שהראשית טוב, דגופא בתר רישא גריר,
וזה 'התכם עיניו בראשו' (קהלת ב יד), 'הן
גאלתי אתכם אחרית בראשית' (קדושה לשבת).

וזה ענין מזכירין יציאת מצרים בלילות,
לרמוז אף שבחשכת הגלות השם
ותברך מסתפל וזוכר הראשית של ישראל,
וזה יסובב נעוץ סופו בתחלתו. ובכן אל
יפל לב איש ישראל באם רואה שאין יכול
לגמר מלחמת הוצר אף על כל פנים צריך
לדעת שעומד בקשרי מלחמה, וד"ל.

וזה בחודש שפשו לצאת בו (במדבר רבה ג
ו) - ממצוקת הוצר. כי ראשון הוא
לכם' (שמות יב ב) - שנתגלה בו הראשון
והתחלה של כלל ישראל ששרש ישראל
טוב.

וזה אין מפטירין, שישאר טעם הפסח.
לרמוז יש לומר, טעם בעקר, אף
שלוקחין הארה נשאר על כל פנים מהתחלה
והראשית ויכולים לחזר בזה לשרשו (מכתבי
קודש חלק א, מכתב ז):

חסד לאברהם

רבי אברהם אזולאי זיע"א

הקדוש בריוף הוא חשב מחשבות לבלתי
ידח ממנו נדח, וצוה לישראל
בכל שנה שיעשו שבע ימי פסח בהשבתת
חמץ ובאכילת מצה. וסוד הענין הוא, כי
היותר רשע שבישראל אף על פי שירבה
לפשע ולהרע, אי אפשר לכנס בהיכל
החמשים של טמאה עד שירשע ויפשע
ארבע מאות ימים רצופים זו אחר זו.

ובכל שנה ושנה שלשים יום קדם הפסח
השם ותברך עושה להם לישראל
משא פנים ברב חסדיו, ומתחיל להוציא
נפשותם מהיכלות הטמאה מעט מעט שעור
חלק אחד משלשים בכל לילה, באפן
שבלייל בעור חמץ כל פושעי ישראל
עומדים בפתח היכל החיצון מהחמשים
שעור חלק אחד משלשים משעור הפמות
שהיו נכנסים ליל שלשים ואחת קדם
הפסח, ובלייל פסח אינם נכנסים לליל ועקר
וכלם פטורים ובני חורין, וגזרה חכמתו
ותברך להיות חרות נפשות בשלשים יום
מעט מעט שלא ירגיש סמא"ל כל כך צער
ולא יקטרג (מעין ב נהר נו):

הכנה לחג

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

הכנה דרבה בזוהר וטהרת הנוף והנפש
לדבורי השבת לפני הקב"ה

כשם שההולך לפני מלך בשר ודם לבקש
ממנו איזה בקשה או לדבר לפניו
שבחים בנדאי הוא מכין עצמו מקדם
ומלביש עצמו בבגדים נקיים שלא יהיה
עליהם שום פתם ולכלוך, וקל וחמר כן
בנו של קל וחמר לפני מלך מלכי המלכים
הקדוש בריוף הוא, שבחג הפסח כלל
ישראל עומדים לפניו להודות לו בספודי
יציאת מצרים ובהלל הגדול על הנסים
והנפלאות שעשה לנו.

על כן צריך כל אחד ואחד מישראל
להכין עצמו קדם חג הפסח, שיזכר
ויטהר עצמו מפל כתמי העונות ומפל
התאוות ומדות רעות שהם בחינות השאור
וחמץ, בכדי שיוכל לעמד לפניו ותברך
לדבר דבורי תורה ותפלה ושירות ותשבחות
והלל והודיות לפניו ותברך:

יציאת מצרים

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

ענין נאלת מצרים – יציאת נקדת הטוב שכנפשות ישראל מגלותה הרוחנית

כתיב 'גם את זה לעמת זה עשה האלקים' (קהלת ז יד), שמנה מוכן שההתנגדות של הרע של מצרים להטוב של בני ישראל היא מעין דוגמתה. דכיון שמצרים היא הנקדה הקללית של הרע, לכן, הרי היא מנגדת – לא (רק) למעלות הפרטיות שבבני ישראל, אלא – לנקדת היהדות, עצם הטוב שבנפשות ישראל.

וזהו ענין גאלת מצרים – שהיא גאלה רוחנית – שנקדת הטוב שבנפשות ישראל נגאלה מגלותה תחת שליטת הרע של מצרים.

מטעם זה נאלת מצרים היא נצחית לכל הדורות

ויש לבאר, שזהו הטעם שגאלת מצרים היא גאלה נצחית, ועד שכל אחד ואחד חייב לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים – כי על ידי גאלת מצרים נגאל 'עצם הטוב' שבנפשות ישראל ולתמיד מטמאת מצרים, באפן שאין עוד אפשריות שבני ישראל יהיו תחת שעבוד הרע של מצרים, והינו שאין ביכלת כללות נקדת הרע לשעבד את נקדת היהדות שבבני ישראל.

ובמילא ביחס לנקדה העצמית שבנפשות ישראל, הרי מאז שיצאו ממצרים נעשו 'בני חורין' לתמיד (שהשעבוד לרע) בשאר הגליות – מכיון שהרע שבגליות אלו הוא רק התפשטות הרע, לכן גם השעבוד – הוא רק בהתפשטות (בכחות) האדם, שכלו, מדותיו וכיוצא בזה, אבל (עצם) נפשו הרי היא תמיד 'באמנה' אתו (תברך').

ויש לבאר שזהו תכן מה שכתב המהר"ל (גבורת ה' פס"א) דבגאלת מצרים קבלו בני ישראל מעלה עצמית דבני חורין ואין המקרה דגלות שלאחרי זה מבטל זה כלל (חלק לב עמ' 51-52):

ערב פסח

בת עין

רבי אברהם דב מאגריטש זיע"א

ערב פסח בשעה ששית הוא עת רצון הגדול יותר בכל השנה

כשאדם רוצה לשוב מחטאיו וילקבל עליו על תורה ומצוות, צריך מקדם כל דבר לתקן את מעשיו הרעים אשר עשה מקדם, הן מה שעבר על לא תעשה והן מה שבטל מצוות עשה, ובלתי זה אי אפשר לו לעסק בעבודת השם, כי העון עצמו מקטרג ומבלבל אותו מעבודת השם ותברך.

ואפשר לומר שזה ענין ערב פסח בשעה ששית, שאז מתחיל זמן הבעור ז' מדות הרעות. וכשאדם חוזר בתשובה שלמה לפניו ותברך מבער ומבטל בלבו כל מעשיו הרעים, אז הוא העת רצון לפני הבורא ברוב הוא יותר מכל השנה, והבא לטהר מסיעין אותו (שבת קד):

אפית מצות

גנזי המלך

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז שיש לטרח ולהזיע בעשיית מצות בערב פסח

בראשית ראשי תבות ת'קון ב'רית י'עשה ר'קיקין א'ף ש'זיע. בא לרמז דמתקוני הברית ישתדל בערב פסח לעשות המצות בעצמו ויטרח עד ש'זיע. ויבזע שמיזע לדבר מצוה יכפר לו מה שפגם ושחת זרעו הדומה לזעה, עכשו ותכפר לו מה שמוציא זעה על דבר מצוה, ובאה התשובה מעין המשוכה. ובא הרמז על נכון דתקון הברית הוא שיעשה מצות עד ש'זיע:

קרוב פסח

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

טעם מצות אכילת קרבן פסח – להחדיר כל האורות העליונים ולתקן על ידם את הנשמיות עצמה

בכל מצוה שהאדם עושה הוא מתקן שעור קומה עליונה, דהינו שמיחד ומקשר את כל העולמות מעלא לתתא על ידי הארת המצוה הזאת, וזה הוא הטעם של סעודת מצוה מה שמצינו שעושין סעודה אחר כל מצוה, כגון סיום מסכתא, או אחר מצות מילה או אחר ארוסין ונשואין, וכן סעודת שבת ויום טוב וכדומה.

וזה יפלא מאד בעיני האדם ויקשה לו להבין את זאת, עד שבכאן יש לשאל, הלא עקר פונת המצוה לתקן את שרשה במקום עליון ולגרם שפע בכל העולמות להאיר להם מאור אין סוף ברוב הוא, אשר בשביל זה צריכין לפרש מעניני העולם הזה מכל וכל, רק לטהר מחשבתו ולזכך את נפשו רוחו ונשמתו ולא לדבק בגופניות, ומה ענין אכילה גשמיות לזה.

אך לפי דרכנו האמת יורה דרכו, כי על ידי המצוה שהוא עושה מתקן שעור קומה שלמה, כנ"ל שצריך להמשיך במקום שרש המצוה למעלה במחשבה עליונה עד סוף כל המדרגות, דהינו לעולם הזה הגשמי, וכל בחינה מתלבש בבחינה שתחתיה ולמטה ממנה עד שנשלים כל שעור קומה בשלמות. ואם כן שפיר צריכין לתקן גם לבוש התחתון הגופני. ולכן צריך גם כן לאכילה גשמיות, שגם להחמירות והגשמיות צריך להמשיך מאור המצוה.

וזהו גם כן טעם הענין שצונו הבורא לתברך על אכילת קרבן פסח, כי על ידי יציאת מצרים נתקנו ונתיחדו כל העולמות הקדושים ונשלים כל שעור הקומה העליונה בכללות מעלא לתתא עד שנגדכך ונטהר נפש רוח ונשמה של עמו ישראל שיהיו ראויים לקבלת התורה הקדושה.

ולכן הצרכנו לתקן גם לבוש התחתון שהוא הגוף, שהוא לבוש החמרי, על ידי אכילת קרבן פסח המרמז על זה שנתמלאו כל הי"ד ספירות הקדושים מחסדים של שם א"ל, כמו שנגאמר (תהלים נב א) 'חסד אל כל היום' (פרשת בא):

ליל התקדש חג

חובת התלמידים

רבי קלונימוס סלמיט מפסיצנא זיע"א

על האדם לדמות לעצמו בליל פסח בתפלת ערבית ובסדר הקדוש, שהנו עומד בקרב מלאכי מעלה בנו עדן, משבח לשמו הגדול וסוער מעין הסעודה שלעתיד לבא

ימי הפסח הקדושים באים, בקדשתם אותנו מבית ומבחוץ קדישו, ובאורם אותנו ימלאו אף יקפנו. רק להודות ולהלל לשמו הגדול, שזהו תכלית כל הבריאה ושלמות דרי מעלה עם דרי מטה.

ותכף כשמגיעה תפילת הערב בלילה ישמח האיש בגדל זכותה, ויחשב, מה מאשר אני שזכיתי אל השלמות ועליתי

שם (חולין צב.).

יודוע הוא דגאלת מצרים היתה פתיחת גאלה לכל הגאלות, ובפרטות להגאלה העתידה, כי בהעלם היה כלול בגאלת מצרים כח הגאלה העתידה, וכיודוע ליודעי חז, וכמו שנומרו באמת כמה שנאמר (מיכה ז טו) 'פימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', כידוע.

ולכך כאשר דבכל בחינת נס וישועה שהיה באיזה זמן המשנה, כהגיע אותו היום בכל הקף שנה מתעורר ענין הזה למעלה בסוד הפתוח והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור ובכל שנה ושנה (אסתר ט כז-כח), וכיודוע מטעם הארז"ל, ובפרטות על ידי הדבור בפה בענין הזה וכו'.

ולכך אחר דאמרנו ההגדה של פסח בשמחה רבה, הרי אותה האמירה והקריאה הוא המעורר בחינת הזמן, שהיא הבחינת גאלה הפלילית. מה דבגאלת מצרים נעטרף בה בהעלם הכח של הגאלה העתידה הנ"ל. ולפיכך עכשו הוא עת המכשר להוציא מכת אל הפעל מההעלם אל הגלוי הגאלה העתידה לבא במהרה בזמינו.

ולכך אצל הכוס רביעי הוא דמוזמנים את אליהו הנביא הקדוש, להראות לו כי אנחנו קימנו מה שמטל עלינו, כל מה שהיה מסדר לנו בההגדה בשמחה רבה, ועל פן יעשה עכשו אליהו הנביא ו"ל מה שמטל עליו [שהיה נתעורר לנו בזו הליל שמורים, הנאמר ביה שמורים לדורות] שיבא לבשר לנו את הגאלה השלמה במהרה בזמינו ושנזכה להיות בשנה הבאה עם משיח צדקנו בירושלים, אמן נצח סלה ועד:

רמזי הגדה

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים

בגדי השרד

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תחלת ההגדה נתקנה בלשון תרגום מעין אמירת הקדיש בלשון תרגום להגן מהחוצונים

נראה לעניות דעתי דמלין לצד עלאה ימלל בדרך סוד ורמז, וכל ההגדה בדרך סוד היא. ושמה מעיד עליה, דכל לשון הגדה הוא על לשון הסוד הנסתר והנעלם, כמו שאמר בזהר הקדוש על

ועל פן מצניעין את האפיקומן קדם חצות, לכל ירגישו בו הקלפות, ואחר חצות לוקחין אותו משם, ונקרא אפיקומן שהוא אפיקו - מנא, שצריך להוציא הפלים משם:

כוס של אליהו

הגש"פ צמח מנחם

רבי אהרן מנחם מנדל מרדזימין זיע"א

'כוס של אליהו' הוא תקון גדול על פי הסוד

הנה כאשר דמנהגן של ישראל תורה הוא. ונוהגין בכל תפוצות ישראל אצל כוס רביעי למזג כוס אחד יותר מהמסבין וקורין אותו כוס של אליהו הנביא ו"ל, וכמו שכתב מנהג הזה גם פן בחק יעקב (הלכות פסח סימן תפ ע"ן שם).

וגם נוהגין לפתח הפתח לכבוד אליהו הנביא (המובא גם כן ברמ"א סימן ה"ל), וגם נוהגין לקום ולומר 'ברוך הבא' בעת שפותחין הדלת, והוא שזהו ענין נכון מאד ותקון גדול היודוע ליודעי חז.

מנסח לשון ההגדה נכר שאליהו הנביא הוא יסרה

והנה על פי פשוט גם פן נוכל לומר בזה, דהנה שמעתי מכבוד קדשת אבי אדוני מורי רבי זצוקלה"ה זיע"א (רבי שלמה יהושע דוד מרדזימין זיע"א) שאמר בשם כבוד קדשת אבי אדוני זקני מורי רבי זצוקלה"ה (רבי יעקב אריה מרדזימין זיע"א) ששמע מפה קדוש של רבנו הקדוש הנקרא הרבי רבי בונים זצוקלה"ה מפרשיסחא, אשר הוא מכיר מהלשון של ההגדה של פסח, ובפרט מהמאמר 'ברוך המקום ברוך הוא' הנאמר בהגדה (אשר זה הלשון נזכר כמה פעמים בהתנא דבי אליהו הקדוש) אשר דאליהו הנביא הקדוש ו"ל היה בעל המקסדר ההגדה של פסח.

אחר אמירת ההגדה ועשית הסדר מוזנים כוס עבור אליהו הנביא לומר שאחר שקימנו מה שסדר לנו בהגדה עתה עליו לעשות המטל עליו ולבשר הגאלה

ועל פן אחר הקיים של ספור יציאת מצרים בההגדה, ואכילת המצה ומרור, ושתיית הארבע הכוסות, שהם כנגד הארבע הלשונות של גאלה, והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי, וכנגד הארבעה פעמים כוס הנזכר בתורה הקדושה בהחלום של שר המשקים שהוא רמז על גאלת ישראל העתידה להיות במהרה בזמינו, וכמו שאמרו ו"ל בפרק גיד הנשה עין

אל העולם העליון, הן אמת שיש לי דאגות גופניות ורוחניות, אבל עתה את הכל השלכתי ממני, גם את כל העולם אף את עצמי פשוטי ממני, ואין לי עתה רק לעמוד בתוך המחנה הגדול של מלאכים אופנים וחיות הקדש לברך ולהלל לשמו הגדול, לגלות ולהאיר את אור אין סופו ותברך גם בארץ וגם בקרב נשמתי וגופי.

וכל פן תרב שמחתו וכל פן תגדל התלהבותו עד שרק בקשי יאצר את גופו מבלי רקד מן הארץ עד לרקיע, ומבלי התפרק והתפקע כמעט.

ואחר פן כששאל אל הסדר, יציר לו עתה שהוא בגן עדן, והסעודה מעין הסעודה של סעודה לעתיד לבא היא, הכל מתערב לקדשה אחת, אכילת מצה ומרור, אמירת הגדה, שתית יין של הד' כוסות הארת המשמר, ושוב הלל ושוב שירות ותשבחות לה' המשבח והמפאך, מלאכי מעלה עומדים צפופים להקשיב לרנתנו ואבינו מלפנינו עומד ושמח ומתענג לקבל את שירתנו ותהלתנו בנודע מזהר הקדוש.

וכל תבה שאומר האיש הישראלי על הסדר מרגיש בעצמו את קדשתה, אהובה וענגה לו, שמח ומתקדש בה עד שממש חבל לו על שכבר נשמטה ממנו, רוצה הוא לכפלה עד אלה פעמים, ולא להנתק ממנה, בטל הוא כלו אליה וכורע לפני מתיקת הדבורים חתיכות ריעות ספר התורה של הקדוש ברוך הוא אשר בפניו. וכאמור צריכים להשאיר קדשה זו על כל השנה ובאורה נסע תמיד ונגלה (מכתב לאנשי שלומו):

אפיקומן

מנחם ציון

רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א

מצניעים האפיקומן לכל ירגישו הקלפות ויקטרנו

כל חכם לב וטהר ידים הקרב אל משפן ה' לעשות מעשהו ולעבד עבודתו עבודת הקדש, צריך להצניע מעשיו להסתיר דרכיו ומעלליו, לכל יקטרנו עליו ויטרידוהו העוטרים עליו לעבר את פי ה'.

ועל פן נאמר רק 'ראת ה' היא אוצרו' (ישעיה לג ט), שיראה עלאה הנקראת 'ראת ה', צריך להסתיר בדרך סגלת מלכים שמצניעין אוצרותיהם.

קדושת מרדכי

רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א

‘שאינו יודע לשאול’ – צדיקים כרבי זושא מאניפולי זיע"א שאינם מבקשים דבר עבור עצמם אלא לצורך הכלל

מתאמרא בשם הבעל שם טוב הקדוש זי"ע על הא דאמר ר' חז"ל (תענית כד:) כל העולם כולו נזון בשביל חנינא בני וחנינא בני דיו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת, ד'שבילי' פרושו צנור [צנור ההשפעה], והפנה דכל העולם כולו נזון בצנור על ידי הצדיק, דהינו שההשפעה לעולם באה על ידו, והוא בעצמו די לו במעשהו, עד כאן דברי קדשו.

וזהו הפנה 'משך חסדך ליודעך' (ומר כל מקדש לליל שבת), כלומר אתה לבד צריך להשפיע להם כל טוב בלי בקשתם, כי הם בעצמם הרי לא מבקשים ממך כלום, וכמו הרבי רבי זושא שאמר פרוש המשנה (ברכות נד.) חזק אדם לברך על הרעה בשם שמברך על הטובה, ואמר הוא ו"ל כי הוא אינו יודע מה זאת רעה כי הכל טוב אצלו ולא חסר לו כלום.

וזהו הפרוש 'ושאינו יודע לשאול' – כגון הרבי רבי זושא וכדומה שאינם מבקשים שום דבר לעצמם, 'את פתח לו' – כלומר אף על פי שהם בעצמם אינם מתפללים עבור צרכיהם הם, אתה תפתח להם אוצרותיך להשפיע להם כל טוב סלה:

וירא את ענינו זו פרישות דרך ארץ

ישרש יעקב

רבי יעקב יהודה מנדריין זיע"א

בעת צרה על האדם לפרש מדרך הטבע ויושע

וירא את ענינו זו פרישות דרך ארץ. ירמו ששפיצו לו לאדם בתכלית הצרה חס ושלום, אזי העצה לזה שיפריש עצמו וישליך מאתו כל דרך הטבע וישים אף על השם יתברך בטחונו ואז יושע, ואז הגיעו ישראל למדה הזו:

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים דצ"ך ע"ש פאח"ב

בגדי השרד

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

דצ"ך ע"ש פאח"ב רמו ואוהרה לבריות שלא לחטא ולגרם השפלת הקדשה

כא רבי יהודה עליו השלום להזהיר בני ישראל שיזהרו מלחטא, משום

רצה לומר עתה בפסח יוכל להשיג מבקשו לדעת האידך לעבד אותו יתברך.

כל דצריך' – רצה לומר מי שהוא במדרגה זו, שיודע מה נצרך לו ואיזה דבר טוב וישר לפניו, 'ייתי ויפסח' – פה סח, רצה לומר עתה שנתגלה גדל ההארה, יוכל כל אחד לפתח פיו ולהוציא מלין בתורה ותפלה בשלמות לפניו יתברך:

כנגד ארבעה כנים דברה תורה אחר חכם ואחד רשע וכו'

דברי יואל

רבי יואל מסטמור זיע"א

'אחד' חכם ואחד' רשע – אדם אחד יכול לזכות ולהשפיע על כל העולם בקדשתו, וכן להפך

מה שהזכיר המגיד בכל אחד מהבנים מלת 'אחד', ויסיק למנותם חכם רשע הם וכו', ומה נפקא מנה להודיענו בזה. ואפשר שבא לרמוז דאפלו חכם וצדיק אחד יכול להשפיע בכל העולם, להעמיד הדת על תלה ולהרחיב גבול הקדשה, וכמו שהיה הבעל שם טוב הקדוש זי"ע והחסיד הקדוש הגר"א זי"ע, וכמו כן במה צדיקים בדורותם שהאירו כל פני תבל באור קדשתם.

וזה לעמת זה להפך חס ושלום רשע אחד יכול להרשע בכל העולם כלו. וכמו שראינו בעונותינו הרבים שבא רשע אחד משלוחי הס"מ, והשפיע עד כדי כך שרב מישראל נגורו בעונותינו הרבים אחר דעותיו הפוזבות.

וכמו כן 'אחד' הם, שאפלו הם אחד יכול לפל ברשת היצר הרע ולהשתבש בדעות נפסדות, ורבים ימשכו אחריו מבלי התבוננות, וכמו כן בשאינו יודע לשאל יכול להשפיע על זולתו.

כי בעונותינו הרבים בימינו אלה חסרה בחינת הדעת וההתבוננות, וכל מי שהוא, יכול להשפיע על רבים וזולתו, ונגררים אחר דעותיו כסומא בארבה מבלי שים על לב ומבלי תבונה, ועל פן כנגד פלם דברה תורה להשמר ולהזהר מפל אלו בחינות הרע, ורק על ידי פת התורה הקדושה והתדבקות בצדיקי אמת יוכל האדם להנצל מרע העולם ומרשת היצר המתלבש בבחינות שונות, והבן:

ושאינו יודע לשאול את פתח לו

פסוק (דברים דיג) 'ויגד לך את ברייתו'. **ותקנו** תחלתה בלשון תרגום, כמו שמצינו בקדיש דנתקן בלשון תרגום, ואמר בזהר הקדוש (ח"ב קטט:) שהוא מתבר שלשלאין דפרזלא, שהוא משבר פח הסטרא אחרא ומכניע אותם.

והנה הקדיש אנו אומרים אותו בעת שאנו רוצים להעלות העולם לעולם שלמעלה ממנו, באותה שעה אנו אומרים אותו להכניע הקלפות, כדי שלא יתאחזו הקלפות עם העולם ההוא, וכן נמי בשעת ירידת העולמות פשמוידיים השפע אנו אומרים אותו, כדי שלא יוכלו גם הם לקבל השפע.

והוא הדין והוא הטעם הקא, דעל ידי קריאת ההגדה חוזרים כל המחזין שונכסו בעת התפלה, ולפיכך אנו אומרים גרסא זו בלשון תרגום כדי לשבר פח החיצונים ולהכניעם ולבטלם כבטול חמץ.

כ"ח תבות בפסקא זו כנגד כ"ח תבות מאמן יהא שמיה רבא עד סוף הקדיש

ונראה לעניות דעתי דהפסקא הזאת שהיא בלשון תרגום נתקנה בכ"ח תבות, דומיא דכ"ח תבות שיש בקדיש מאמן? היא שמיה רבא עד לבסוף, ועוד מלת די התוכה כאן שאמר 'די' אכלו אבהתנא היא משלמת לחשבון מ"ב, הרי הפסקא הזאת דומיא דקדיש:

כל הכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח

אמרי אלימלך

רבי אלימלך מגורזיסק זיע"א

פתיחת הפה כהפלה לכל סוגי הבחינות

יש כמה בחינות באנשים התפצים בעבודה, יש מי שחושק ומתאנה לעבודת הבורא ברוך הוא וקרבת אלהים יחפץ, אף שאינו יודע איזה דרך ישנן אור העבודה, ואינו יודע אם דרך זו טוב וישר לפניו, וכמו כן על עניני עולם הזה אינו יודע אם הדבר הזה טוב לפניו, לכן אין יכול לבקש ולהתפלל על זה.

ויש אשר יודע שזאת היא הדרך הנכון והישר לפניו, ומפל מקום באשר רוצה להתפלל על דבר זה, אינו יכול לפתח פיו ולהוציא מלין מלבבו בשלמות.

אמנם בפסח שאז נתגלה גדל ההארה, אזי הבורא ברוך הוא ממלא משאלות וחפץ פלם. וזהו 'כל דכפין ייתי ויכול' – רצה לומר כל מי שחושק ומתאנה ורעב לעבודתו יתברך, רק שאינו יודע האידך לעבד למלך הכבוד, 'ייתי ויכול' –

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זיע"א

כל אדם ביכלתו לקחת תועלת מרבה
מליל הסדר

מי שהוא עובד ה' באמת יכול לקח מלילות
הללו של סדרים הרבה והרבה, הן
בגשמיות והן ברוחניות, לאו דוקא אנשים
גדולים יקרי הערך, אלא אף האנשים הנסים
פחותי הערך, יכול כל אחד ואחד לקח לפי
ערכו:

דברי מנחם

רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א

ישנו רגע אחד כליל הסדר בו נכנסו עם
ישראל לאמונתו ויחברו | אם יטהר
מחשבותיו כל הלילה יזכה להשיגו

יש רגע אחד באותו הלילה, שבו נכנסו
ישראל במצרים אל האמונה השלמה
וכו', וזה הדבר הוא נצחי גם לדורות,
ואף עתה אם ישמר האדם את עצמו מתחלת
הלילה משום פניה ומחשבה זרה, רק יעמיק
את שכלו במחשבות קדושות וטהורות עד
שיעבר עליו אותו הרגע, אזי יוכל לבוא אל
האמונה השלמה שכאו או בצאת ישראל
ממצרים:

בינת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

מאכלי ליל הסדר מכניסים קרשה גדולה
בנפש

המאכלים של מצוה כלילי הפסח מביאים
קרשה גדולה בנפש, כמו
שמצינו שאכילת נבלות וטרפות משקץ
את הנפש, ומדה טובה מרבה ממדת
פרעניות שקל וחרמר שאכילת מצוה מקדשת
את הנפש:

מים שלנו

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א
שמחת הצדיקים בעת שאיכת מים שלנו
| ראו את שמחת המים על התעלותם
מצינו מכמה גדולים ששמחו מאד בלקיחת
המים שלנו למצה יותר מכמה מצות
הגדולות מאד כמו אתרוג וסכה וכדומה וכו',
וצדיקים זכי הרואים רואים בעינים פקוחות
שמחת המים שמתקרבים להקב"ה:

עקר בדיקת החמץ ובעורו הוא בחינת בעור
בחינת הטבע מהעולם (נטילת ידיים שחרית

ה"ב):

קול מבשר

רבי בונים מפריסקה זיע"א

החמרות של חג הפסח הן כמו תכשיטי
כלה

החמרות של חג הפסח אין להם שעור,
שהוא כמו תכשיטי כלה, אשר
כל המוסיף תכשיטים הרי זה משפח, והכו:

הסכה

דבר חיים

רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א

שמיעת קול השופר כבר ההסכה

קבלה מסורה בישראל בשם צדיקים פי
כאשר מטים את האזן לכו ההסכה
כליל הסדר שומעים את קול השופר (פרשת

כ"א):

והגדת לבנך

הגש"פ שים משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

דבור בהתעוררות וכרגש הלב כמי שרואה
הדבר

והנה דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל
הלב, וזוהי המצוה 'והגדת לבנך' –
מתוך רגש הנפש כדי שיכנסו הדברים אל
לבו ויהיה כמו רואה בעיניו:

ליל הסדר

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

התלהבות אמתית כליל הסדר אינה מנחת
לאדם לישן

כשאדם מדבק בזה המחשבה תמיד שהכל
מאתו ית' ואינו תלוי כלל בטבע,
או כשכא ליל פסח ומתוך ספורי יציאת
מצרים נתלהב האדם בקרבו ומחשבתו זכה
וברורה וצלולה להאמין ולספר בנסים נגלים
כיציאת מצרים, ומחמת התלהבות אינו מניח
לו לישן כל אותו הלילה של ליל ראשון
של פסח, ומחשבתו אינו נעשה עיף ויגע כל
אותו הלילה ומוחתי אינם נופלים:

דהחוטא נותן יד לפושעים שהיא סטרא
אחרא להרים ראש, והקדשה תשפל, וישימו
בני ישראל עיניהם כמה גרם חטא אדם
הראשון, ובוזה יהיו נזהרים מלחטא.

וזה רמז בדצ"ף עד"ש באח"ב, דכף
נדקשים, ד"ע צ"ד ש"ך א"ב ח"ב.
והכי פרושו, 'דע' לך ושים בין עיניך מה
נמשך מצד ש"ך' דינים שהחוטא מגביר
אותם ועל ידי זה מתגברים הקלפות, וזה
לך האות חטא אדם הראשון זהו 'אב חב',
דהינו חטא אדם הראשון שהוא אב העולם,
דע כמה גרם חטאו ובוזה תהיה נזהר שלא
לבוא לידי חטא.

אי נמי קרינן הכי ד"ע צ"ד ש"ך, באח"ב
גימטריא ב"י"א. דידוע ד"י"א קלפות
הן, והתגברת והשליטה שלהם תלוי כמה
שאדם חוטא ומגביר ש"ך דינים. וזהו ד"ע
צ"ד ש"ך, דהינו 'דע' לך כשאתה מגביר
צד ש"ך' דינים, הרי עשית כח וגבורה
'ב"י"א' קלפות שהם גימטריא באח"ב:

• לשונות של אור •

ארבע כוסות

הגש"פ שים משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

ענין ארבע כוסות – אורות גבוהים
הנכנסים ללבות בני ישראל

כן הוא ענין ארבע כוסות של ליל פסח,
שאורות גבוהין נכנסין ללבות ישראל
ומעוררין את ישראל להתרפק על אביהן
שכשמים:

בדיקת חמץ

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

כליל בדיקת חמץ יש לשוב בתשובה על
כל עניני הרשות מהשנה החולפת

אור לארבעה עשר בודקים את החמץ, הינו
שצריך לקדש את עצמו בכל עניני
הרשות שלו מכל ימות השנה שעברה אם
היה בכונה הראוי:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

בדיקת חמץ הוא בטול הטבע

מצה

שו"ת חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

מצות עשה היחידה מדאורייתא באכילה

מצות עשה של אכילת מצה משמרת כליל פסח, היא יחידה נשארת לנו מכל מצות אכילה שבכל התורה, אין לנו פסח ולא קרשים לא תרומה ולא מעשר שני, רק מצוה אחת משנה לשנה (ח"ה, השמטות קצו):

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

אכילת מצה דומה לאכילת קרשים | מטרתה ומקדשת פנימיות האדם

גדל מעלות אכילת מצה שהוא דומה קצת לאכילת קרשים וכו', והוא ג"כ תועלת לאדם ע"י שמכין את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעשים טובים שיהיה הגוף טהור ומוכן להכניס הקדשה בתוכו על ידי אכילת מצה. וזהו שכתוב 'מצות תאכל במקום קדש' בהכנה הראויה, או 'בחדר אהל מועד יאכלוהו' כמו אכילת קרשים בחדר אהל מועד:

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

השמחה וההודיה על הזכות לקיים מצותיו יחברך

ובאמת יש לנו לשמח תמיד ולהודות ולהלל להקב"ה בכל עת ובכל רגע עבור החיות שמחיה אותנו בכל רגע, וביותר עבור המתנות טובות שנתן לנו, תורתו הקדושה ומצותיו הקדושים, ש"ק וימים טובים הקדושים, מצה וכוסות וסכה וד' מינים

שבולב, הכל הוא אורו וקדשתו ית':

עטור קדשות

רבי אלכסנדר מקומארנא זיע"א

אפלו העקבים מרגישים קדשת המצה

הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר מקאמרנא אמר שאפלו העקבים שלו מרגישים על הסדר של פסח הקדשה מאכילת מצות מצוה:

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

צדיקים מרגישים באכילת מצה קדשה הנפלאה

הצדיקים הגדולים מרגישים מוחין גדולים וקדשה נפלאה בשעת אכילת מצה:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

יש לאכל המצה במתיקות

ב'ערכ' תאכלו מצת, מיט זיסקייט זאלט איר עסין דיא מצה [עם מתיקות וערכות תאכלו את המצה]:

ספור יציאת מצרים

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

אף אם יספר האדם ביציאת מצרים אף שנים לא יגיע לקצה הספור

נס יציאת מצרים אי אפשר לספר כלו, כי לית מחשבה תפס תפיסה ביה בעולם זה שמשם נשלשל הנס, ואם יספר אף

שנים לא יגיע לקצה הספור, כיון שאין שיעור וערך וקץ להדבר לפי מחשבות אדם לתפס בעולם עליון:

הגש"פ שים משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

ככל שמרבה לספר מתרבה בו האמונה עד אין קץ

ספור יציאת מצרים יש בו סגלת המצה להביא לידי אמונה, ועוד מדה יתרה בהספור, שכל שמתבונן ומשיג ביותר מביא לאמונה עוד יותר עד כלי גבול:

קרבן פסח

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

הצפיה בדורותינו להקרבת הפסח משייפה כבעת הקרבתו

גם בדורותינו אלה שאין לנו מקדש להקריב הפסח, הקווי של כל נפש ישראל אשר מצפה לזה שאם היה ביכלת ככל לבו ונפשו היה מוכן להקריב הפסח, הרי זה חשוב לפני השי"ת כאלו הקרבנו הפסח, להיות נשפע קדשתו זאת עלינו כמאז, ורחמנא לבא בעי (חג הפסח - אות ד):

שלחן עורך

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מפודבובנא זיע"א

שלחן עורך סגולה להמשיך פרנסה לכל השנה

'שלחן עורך' כגימטריא כמנין י"ב פעמים 'זן', הינו שמסגל כזה להמשיך פרנסה ומזונות על כל י"ב חדשי השנה:

אוצרות גאוני הדורות

[וכו']. נמצא לפי זה שהאוכל מצת מצוה בפסח מדביק נפשו בציצור הטוב, ומי שאוכל חמץ לא די שאינו מדביק נפשו בציצור הטוב אלא שמדבק נפשו בציצור הרע דעבודה זרה, וכן נלמד ממה שכתב האר"י זלה"ה שהנזקה ממשהו חמץ בפסח מבטח לו שלא יחטא כל אותה שנה.

ונראה דכמו כן בקרבן פסח מפריד נפשו מציצור הרע דעבודה זרה, וזהו שאמרו ז"ל (שמו"ר טו ב) 'משכו ידיכם

למה חייב פרת למי שחדל לעשות הפסח ולמי שאוכל חמץ, ולא חייב פרת למי שאינו אוכל מצה, דאין לומר מפני שהוא שב ואל תעשה, שהרי קרבן פסח שב ואל תעשה הוא [וכו']. יענין שם מה שתתן לו.

ונראה לומר עוד במה שכתב בזהר פרשת תצוה (ח"ב קפב), כד נפקו ישראל ממצרים נפקו מרשו דילהון, מרשו אחר, מההוא רשו דאקרי חמץ נהמא בישא

לחם הפנים

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל

התדבקות ביצר הטוב על ידי אכילת מצה, והרחקת היצר הרע על ידי מניעת אכילת חמץ

הרשב"א בחדושי אגדות, הובא בעין יעקב סוף פרק קמא דברכות (ד"ה אמר) הקשה, כיון שמצות הפסח והמצה ואסור החמץ הם בשביל זכירת הציצור ממצרים, כנראה ממה שכתוב (דברים טו א) 'למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים',

נכלל במאמר המגיד 'שֶׁבֶּכַל דּוֹר' כּו', וְלִכְּנָן אָמַר עוֹד 'בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים' כּו'.

וְהוּא אָמַר גַּם כֵּן 'מִצְּחָה זֶה שְׂאֵנוֹ אוֹכְלִין עַל שׁוּם מָה כּו' עַד שְׁנִגְלָה עֲלֵיהֶם מִלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כּו' בְּחִסְדּוֹ הַגְּדוֹל לְבַד בְּלֵי שׁוּם מַעֲשֵׂה תַחְתּוֹנִים כְּלָל, שְׁלִכְךָ הַצָּרִף שֶׁתְּהִיָּה הַגְּאֻלָּה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נט טז) 'וַיִּבְרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּשְׁתַּוְּמֵם כִּי אֵין מִפְגִּיעַ וְתוֹשֵׁעַ לוֹ זָרְעוֹ וְצָדִיקָתוֹ הִיא סִמְכָתָהּוּ, וְדָבָר זֶה נוֹהֵג בְּכָל שָׁנָה לְעוֹלָם זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל, שְׂאֵף שְׂאֵין בְּנוֹ זְכוּת מַעֲשֵׂינוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִצְּלִינוֹ מִיָּדָם, וְלִכְּנָן גַּם עֲתָה אוֹכְלִין מִצְּחָה.

וְלִכְךָ מִצְּחָה לְהַזְכִּיר יֵצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל יוֹם, שְׁבַעַת שְׁמֵן צִירִין יֵצִיאַת מִצְרַיִם הַנְּשֻׁמוֹת מִתְבָּרְרִין דּוֹגְמַת יֵצִיאַת מִצְרַיִם, וְלִכְךָ עָקַר הַזְּכָרָתוֹ בְּיוֹם דְּוָקָא, שֶׁהוּא זְמַן מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת שְׁפָלָם נוֹהֲגִים בְּיוֹם.

אֲבָל בְּלִילֵי פֶסַח אֲזַי חוֹזֵר הַתְּעוֹרָרוֹת הַשְּׁפַע הַגְּדוֹלָה שְׁלֵא לְפִי מַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם רַק בְּחִסְדּוֹ הַגְּדוֹל, וְלִזְוָה הוֹשֵׁם לְחַק בְּיִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת עוֹשִׂים פֶּסַח הַזֶּה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה וְלְהַזְכִּיר יֵצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּאת, לְהוֹדוֹת לָהּ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חִסְדּוֹ וְלֵא עַל פִּי מַעֲשֵׂינוֹ כְּלָל, מָה שְׂאֵין כֵּן בְּיוֹם שְׁכָבְךָ פֶּסַח שְׁעָבוֹד פְּרַעֲוֵה מִהֶם, וְשׁוֹב הַסְּפִיק לָהֶם גַּם הַמַּעַט מְזָכוֹת מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל תַּחְתּוֹנִים, וְהוּא זְכוּת הַאֲמוּנָה וּמַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת שֶׁנִּהְיָו בְּלִילָה הַזֹּאת.

וְעַל זֶה נֶאֱמַר (שמות יב מב) 'לֵיל שְׁמֵרִים הוּא לָהּ' לְהוֹצִיאֵם וְגו', שֶׁהִלְיָה הַזֹּאת שְׁמוּרָה הִיא לָהּ שֶׁהוּא עֲצוּמוֹ הוֹצִיאֵם, וְגַם לְהוֹצִיאֵם עוֹד בְּכָל הַלֵּילוֹת הָאֵלוֹ בְּחִסְדּוֹ הַגְּדוֹל, וְלִכְךָ 'הוּא הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁמוּרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרָתָם', שְׁלִכְךָ עָקַר סְפוּר יֵצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילָה.

וְלִזְוָה עָקַר מִצְוֹת אֲכִילַת מִצְּחָה הוּא בְּלִילָה, שֶׁהוּא לְחֵמָא דְמַהֲיִמְנוּחָא, שְׂאֲזוּ הִיא גְלוּי הַקְּדוּשָׁה לְמָאֵד שְׁלֵא לְפִי מַעֲשֵׂינוֹ, מָה שְׂאֵין כֵּן אַחַר כֵּף שְׁפָסְקָה הַקְּדוּשָׁה אֲכִילַת מִצְּחָה רְשׁוּת.

אסור חמץ כל שבועה להתרפאות מטמאת מצרים

וְחִמְצֵי עוֹמֵד בְּאִסוּרוֹ כֵּל שְׁבַעַת שֶׁהוּא לְחֵם תְּעוּגוֹ, יֵאבֵד לֵב הַשׁוֹגֵה בְּרַב מֵאֲכָל כְּמוֹ שֶׁהִיא בְּמִצְרַיִם, וּבַעֲבוּר שְׁהִיו שָׁם גּוֹי בְּקָרְבַּ גּוֹי וְלֵא הִיא לָהֶם שׁוּם זְכוּת וּמִצְוָה לְטַהַר חֲמֵרָם, וְלִכְּנָן נֶאֱסָרוּ בְּאֲכִילַת חִמְצֵי כְּדֵי שְׁלֵא יִשְׁתַּקְּעוּ בְּטַמְאַת מִצְרַיִם, וְאַחַר עֲבַר יְמֵי הַפֶּסַח שְׂאֲזוּ בְּקָרִיעַת

אֲכִילַת הַמִּצְּחָה תַּפְעַל פְּעֻלָּתָהּ לְהַתְקַדֵּשׁ לְכָל הַשָּׁנָה וְלְהַתְרַחֵק מִהַחֲטָא, כִּי אִם לֹא יִחַשְׁבַּת בְּתַשׁוּבָה מָה תַּעֲשֶׂה הַמִּצְּחָה, וְיִשִּׁים בְּלָבוּ כִּי בְּכָל הַשָּׁנָה אוֹכֵל לְחֵם, וְיֵשׁ בּוֹ שְׂרַשׁ הַסְּטָרָא אַחֲרָא וְהַגְּאֻלָּה, וּמִתְבָּרַר וְיוֹצֵא הַפְּסֻלָּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב הָאָר"י וְצ"ל, וְעֲתָה הוּא מִיְכָלָא דְאִסוּחָא לְחֵם קְדוֹשׁ, וְאִם יִתְעוֹרֵר לְשׁוֹב תְּהִיָּה לוֹ הַמִּצְּחָה לְקַדְּשׁוֹ [וכו'].

וְעֲתָה בְּחַג הַקְּדוֹשׁ, אִם נִזְכֶּה לְהִכִּין גּוֹפְנוֹ וּלְבַעַר מְלַבְּנוֹ וּמִחְנוֹ כֵּל מִחֲשָׁבוֹת הַיֵּצֵר הָרַע, וְנִאֲחַז בְּדַרְכֵי ה', הַעֲנוּה וְצָדִיקָה וְתוֹרָה, אֲזוּ הַמִּצְּחָה בְּשַׁבַּעַת יָמִים עוֹשֶׂה תּוֹעֵלַת גְּדוּלָה לְכָל הַשָּׁנָה, וְאִם חֵס וְשְׁלוֹם הַגּוֹי כְּדָקָא קָאֵי, בְּמִחֲשָׁבוֹתָיו וּבַעֲלִילוֹתָיו, תִּתְבַּטֵּל הַמִּצְּחָה וְלֹא תוֹעִיל. (דרוש ד' לשבת הגדול)

שיח יצחק

דבי יצחק אייזיק חבר וצ"ל טהרת הנפש בכח אכילת מצה והתרחקות מאכילת חמץ

וְעַל עֲנִין נִפְלָא הַזֶּה נִצְטוּוֹ יִשְׂרָאֵל עַל אֲכִילַת מִצְּחָה בְּלִיל פֶּסַח וְאִסוּר אֲכִילַת חִמְצֵי כֵּל שְׁבַעַת, כִּי עַל יְדֵי חֲטָא אָדָם הִרְאִישׁוֹן נִכְנַס בּוֹ יֵצֵר הָרַע, וְנִתְגַּשֵּׁם חֲמָרוֹ לְהַמְשִׁיךְ אַחַר תַּאֲוֹת מְגַנּוֹת, וְהוּא שְׂאוֹר שְׁבַעַסָּה הַגּוֹרֵם קְלִקוּל הַנֶּפֶשׁ. וּבִיצִיאַת מִצְרַיִם שְׁנִכְחָרוּ יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם, נִצְטוּוֹ בְּאֲכִילַת מִצְּחָה שְׁלֵא נִחְמָץ וְלֹא נִתְקַלְקַל, שְׁבָזָה יִהְיֶה הַכְּנָה לְטַהַרְתָּ גּוֹפֵם שְׁלֵא לְהִיּוֹת נִמְשָׁךְ כֵּל כֵּף אַחַר תַּאֲוֹת יֵצֵר הַמְּגַנֵּה.

וְכֵן כֵּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל בְּזְמַן הַזֶּה, שְׁבִכָל פֶּסַח מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ הָאָרְהָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיא בַּעַת יֵצִיאַת מִצְרַיִם וְגוֹרֵם לוֹ טַהַרְתָּ נִפְשׁוֹ, וְלִכְּנָן כְּתִיב (שמות יב טו) 'כִּי כֵּל אֲכַל חִמְצֵי וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא', שְׂאֵין טַהַרְתָּ לְנַפְשׁוֹ וְעַל יְדֵי זֶה חֵס וְשְׁלוֹם נִכְרַת מִשְׁרָשׁוֹ. (דרוש לשבת פרישת בשלח)

זרוע נטויה

דבי יוסף חבר וצ"ל על ידי מצות הלילה נצולים משרי הטבע העליונים

וְהַיָּמִים הָאֵלוֹ נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל שָׁנָה, שְׁבִכָל פֶּסַח מִתְעוֹרֵר הַמְּלַחְמָה בֵּין הַשְּׂרִים הַקְּדוֹשִׁים לְבֵין שְׂרֵי הַטְּבַע, וְעַל יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיִים בְּפֶסַח הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ פּוֹרֵשׁ כְּפִי הַשְּׁגָחָתוֹ וְשִׁכְנִית עֲזוֹ עַל הַנְּשֻׁמוֹת הַקְּדוּשׁוֹת וּמִצִּילֵם מִיָּדָם, וְזֶה

מִעֲבוּדָה זָרָה וְקָחוּ לְכֶם צֹאן' כּו', כְּלוֹמַר לְפִי שְׁלֵא תוֹכְלוּ לְמַשֵּׁךְ יְדֵיכֶם מִיֵּצֵר הָרַע דְּעֲבוּדָה זָרָה מִחֲמַת שְׁנִדְבַק בְּכֶם בְּמִצְרַיִם, לִכְּנָן קָחוּ לְכֶם צֹאן לְעַקֵּר אוֹתוֹ מִלְּבַבְכֶם וְתוֹכְלוּ לְמַשֵּׁךְ יְדֵיכֶם.

וְאִם כֵּן לִכְּנָן כֵּל הָאוֹכֵל חִמְצֵי וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח הֵם בְּהַפְרָת, לְפִי שְׁמִדְבִיקִים נִפְשָׁם בְּיֵצֵר הָרַע דְּעֲבוּדָה זָרָה, דְּהִינּוּ מִי שְׂאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֶּסַח מִבִּיא הַיֵּצֵר דְּעֲבוּדָה זָרָה בְּקָרְבוֹ, וְהָאוֹכֵל חִמְצֵי מִבִּיאָו עַל עַצְמוֹ אֲפָלוֹ אַחַר שְׁנַעֲקָר.

וְלִכְּנָן צָרִיף לְפָרֵשׁ מִחֲמֵץ כֵּל שְׁבַעַת הַיָּמִים, וְלֹא הַסְּפִיק בְּיוֹם אֶחָד כְּמוֹ קָרְבַּן פֶּסַח וְאֲכִילַת מִצְּחָה דְּדֵי פַעַם אַחַת, מִשׁוּם דְּקָרְבַּן פֶּסַח שֶׁהוּא לְעַקֵּר הַיֵּצֵר וּמִצְּחָה שֶׁהוּא לְהַדְּבִיק בְּיֵצֵר טוֹב דֵּי בְּפַעַם אַחַת, אֲבָל בְּחִמְצֵי שֶׁהוּא מִבִּיא הַיֵּצֵר הָרַע, אִם לֹא בָּא בְּיוֹם א', כְּשִׂיאֵכֵל בְּיוֹם ב' אוֹ ג' אוֹ שְׂאֵר [יְמֵי הַפֶּסַח, אֲזוּ] יְבוּא, לִכְּנָן צָרִיף ז', אֲבָל מִי שְׂאֵינוֹ אוֹכֵל מִצְּחָה אֵין לוֹ אֲלֵא שְׂאֵינוֹ מְדַבֵּיק נִפְשׁוֹ בְּיֵצֵר הַטּוֹב, אֲבָל בְּיֵצֵר הָרַע דְּעֲבוּדָה זָרָה נִמִּי אֵינוֹ מְדַבֵּיק נִפְשׁוֹ, לִכְּנָן אֵין לוֹ אֲלֵא עֲנַשׁ קַל כְּעוֹבֵר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה לְבַד. (דרוש לפסח, ד"ה שמור)

דברים אחרים

דבי חיים יוסף דוד אזולאי וצ"ל - החיד"א אכילת מצה כל שבועה לפרש מהיצר הרע שיש לו שבע שמות

בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם לְהִרְאוֹת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים, וּמָה עָשׂוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, לְפָרֵשׁ מִעֲבוּדָה זָרָה הוּא הַגְּאֻלָּה, וְלֵאֲכָל מִצְּחָה לְבַטֵּל הַיֵּצֵר הָרַע וְהַגְּאֻלָּה מִכָּל וְכָל, וְלִזְכֹּר 'וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם', רָצָה לוֹמַר נִפְשָׁם, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר לְעִיל לְשׁוֹב בְּתַשׁוּבָה. כֵּן צָרִיף הָאָדָם לְהִרְאוֹת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים, וּלְהַשְׁלִיךְ כֵּל מִיְנֵי יֵצֵר הָרַע, וְכֵל מִיַּן גְּאֻלָּה וְחֲטָא, וְלְהַתְקַדֵּשׁ בְּתוֹרָה, עֲנוּה וְצָדִיקָה, וְיִדְמָה עַצְמוֹ כְּאִלוֹ יֵצֵא מִמְצָרִים, לְהַתְקַדֵּשׁ וְלַטְהַר וְלְבָרַח מִיֵּצֵר הָרַע.

וְאִפְשָׁר דְּטַעַם אֲכִילַת מִצְּחָה שְׁבַעַת יָמִים, לְפָרֵשׁ מִהַיֵּצֵר הָרַע שִׁישׁ לוֹ שְׁבַע שְׁמוֹת, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ פָּרַק ה' דְּסִכָּה (נב), וְלִזְכֹּר כִּי הָאָדָם הֶבֶל, וְוֹ עֲדִינֵי יַחֲלִפּוֹן עֲלוּהֵי בְּמִיתָה וְדִינֵי חַבוּט הַקָּבֵר וְגַהֲנֵם, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ ו"ל, וְזֶהוּ עָקַר הַכֵּל, לְחַשְׁבַּת בְּפִית הַעֲקָרִי, כִּי הַכֵּל הֶבֶל [וכו'].

סגולת אכילת מצה להתקדש לכל השנה ולהתרחק מהחטאים והעוונות

וְכִכֵּן בְּמִחֲשָׁבָה זֶה יְבַעַר הַחֲמֵץ פְּדַת, וְכֵל מִחֲשָׁבַת פְּגוּל אֲשֶׁר בְּקָרְבוֹ. וְכֵן,

(איוב לו כב), ולקחנו בנות מצרים, על זה יש לברך ברכה שלמה, ואז 'הלל נרצה'.
(דרוש מד)

מנוחה וקדושה

רבי ישראל איסר מפונביו' זצ"ל

סגלת קדשת הלילה להשריש בלב הבנים
אמונת ויראת ה'

אכן קדשת ליל פסח גדולה מאד מאד, כי בה שבר הקב"ה את כל מ"ט שערי טמאה שהיו אבותינו מטבעים בסם, והוציאם לחרות מכל שעריה (שבאמת זהו עקר יציאת מצרים, עין בספרים). ועוד שנה תלוי בזה, אם הנפש יוצא משעבוד הטמאה, מיד הגוף יוצא משעבוד הטמאה, והעמידם על שער ראשון משערי בינה המקדשים (ששעריה גם כן מ"ט).

והתחילו לספר ספירת העמר בלילה הזה, ובלילה השני זכו לשער השני, וכן בכל יום נתעלו שער אחד, עד שביום מ"ט זכו לשער מ"ט ולקבל התורה למחרתו, ונאמר עליהם (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלהים אתם'.

וכן בכל שנה נוצץ בליל פסח הקדושה הראשונה, ולכן גם הבן גם האב חפשים בלילה הזה מהטמאה אם האב מכין עצמו לזה, כי כלל גדול בכל מצוה הרגשת קדושתה עקרה על ידי הכוונה הרצויה, על ידי אפית המצות ובעור חמץ וכי האי גונא. ולכן צונו ה' לבר על לב בנינו בלילה הזה המקדש, להשריש בלבם אמונת ה', ומה בצע כי נעבדנו, וכל זה על ידי העקרים הנצרכים לזה ששרשם יציאת מצרים.

ומתחלה צריך להכין עצמו לישב בשמחת מצוה ודרך חרות, שיהיו הדברים יוצאים מלב, ועל ידי זה יכנסו בלב בניו, וישרשו שרש פרי יראת ה' ואמינותו כל ימיהם.

וזה שאמר בעל ההגדה 'כנגד ארבעה בנים דברה תורה', להודיע לנו גדל החיוב הזה עבור התועלת הגדולה הצומחת מנו, ולכן אף שכמה מצות נאמרו בקצור, בזה המצוה מאריך מאד לזרז את האב על בנו, בין אם הוא 'חכם' שאפשר לחשב שאין צורך לבר על לבו כיון שהוא חכם יחכם מעצמו, בין אם הוא 'רשע' אל יחשב האב שאבד שברו. בין אם הוא 'תם', מסבךא ידע האב שחיובו עליו, מכל מקום לגדל יקר המצוה נכתב כל אחד

חתן ישעיה

רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא זצ"ל

סגלת אכילה מצה לפרנסה

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, כל דכפין ייתי וייכל, כל דצריך ייתי ויפסח. נראה לעניות דעתי לפרש על פי מה שאיתא בספר בני יששכר (ניסן מאמר ח ס"ק יב), שמאריך שם דאכילת מצה מסגל לפרנסה, עין שם. וזה לדעתי נקרא מצה 'לחם עני', משום זו תקנה לעני, שעל ידי אכילתה יהיה להם פרנסה, וזה 'כל דכפין ייתי וייכל', כל דצריך ייתי ויפסח, שמי שהוא צריך פרנסה ייתי וייכל ויקים מלי דפסחא.

דרושי הצל"ח

רבי יחזקאל לאנדא זצ"ל

רמו מצות וסימני הלילה לשתי יציאות
של ישראל ממצרים

והנה לטבול ראשון מצוה לאהדורי אשאר ירקי, מטעם שעדין לא היה בנו דעת לידע שאנו מרוצים במרירת הנפש, עד אחר אכילת מצה שהתחלנו להתקדש קצת, למפרע ממרור שמררו חיינו, ואז אנו לוקחין מרור.

והנה בערב פסח יצאנו ממצרים לעשות פסח בארץ ישראל, וכמו שתרגם בפסוק (שמות יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', ואז יצאנו בהתקבא, וכל אשר לנו נשאר במצרים, וחרונו למצרים עד אחר מפות בכורות, ואז יתחזק מצרים על העם למחר לשלחם' (שם יב ג), עם כל אשר לנו, ולכן נחלק אכילת מצה לשנים.

ואנו אוכלין בשעת 'המוציא', וזהו זכר לחרות קצת יציאה ראשונה, ובשעת 'אפיקומן' אז אפוקי מאני מהבא, שהלכנו עם כל בלינו וכל אשר לנו יציאה שלמה, ולכן נקרא 'אפיקומן'.

וזהו 'יחץ' שאנו חולקים המצה ואוכלים בשני פעמים, 'מוציא' תכף שיצאנו יציאה ראשונה אנו אוכלים מצה לזכר חרות, ואחר כך ידענו ממרור וזהו 'מרור כותף', אמנם יציאה זו לא היתה ביד רמה לעין כל.

'שלחן' צריך, תערוך שלחן נגד צוררי, דהינו יציאה שניה ביד רמה לעיני כל מצרים, על גאלה שלמה זו 'צפון' היא 'אפיקומן', ונקרא צפון 'מצפון זהב יאתה'

ים סוף כפר ראו שרו של מצרים מת על שפת הים שפסק כחו, חזרו והתרו באכילת חמץ.

והדמיון הקרוב בזה כתבנו בדרוש, לחולה שחלה חלי גדול ונתרפא, שכל עוד שעודנו חולה נצרך לסמים ורפואות המועילים, והוא מצות אכילת הפסח מצה ומרור, שבלילה זו שנצטוו עליהם בעודם במצרים שאז היו חולים בנפשותם עצם חלי טמאת מצרים. אבל אחר שפבר עבר החלי, כל זמן שמרגיש בעצמו חלישות החלי ולא שב לאיתנו, אז סמי הרפואות רשות לא חיוכית הוכרחות רק לאנגיני הדעת ורפי המוג ביותר, רק השמירה ממאכלים הגסים הידועים המזיקים לאותה החלי הוא הכרחי.

והוא ענין אסור חמץ כל שבעה, שהיא הסגלה המזוקת לחלי הנפש להשקיעה בטמאת מצרים, אבל אכילת מצה שהיא הסגלה המועלת לרפואות, זה החלי הוא רשות רק מצוה מעט לחוששים לנפשותם ביותר (כמו שכתב הגר"א זצוק"ל שאכילת מצה כל שבעה מצוה איכא, אלא דמצוה לגבי חובה רשות קרו לה). ומכיון שנתרפא מכל וכל ואינו מרגיש שום חלישות וחרז כחו אליו אינו צריך עוד לשום שמירה, ולכך אחר קריעת ים סוף שאז 'ינרא ישראל את מצרים מת על שפת הים' (שמות יד ל), שראו שר של מצרים מת ואבד זכרו, מאז התרו באכילת חמץ. (כוס ישועות ס"ק טו-טז)

זכירה לחיים

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

סגלת אכילת מצה לקדשת גופו ונשמתו טעם למה התחיל הסימן מהסדר של ליל פסח 'סדש ורחץ', עין לעיל (כא), ועוד נראה על פי מה שכתב בזהר הקדוש סדר תצא (רע"מ ח"ג רפב:) וזה לשונו: מארי דפסחא בזמנא דשליט עליהו ליל שמורים [וכו.]. הנלמד מלשון הזהר דסגלת מצות אכילת מצוה ולא חמץ פתח הקדוש הזה, הוא דזוכה להיות גופו ונשמתו קדש.

לזה התחיל בתבת 'קדש', לרמו דבקיום אלה המצות אשר נעשה בואת הלילה נזכה לקדושה יתרה, וכיון דנטיר איהו מיצר הרע דמטמא גופו של אדם מבית ומחוץ קאמר עוד 'ורחץ', דיזכה לרחץ גופו מטמאת צואת עונותיו על ידי אכילה זו מהטעם האמור. (טועמיה חיים, אות ז)

האמונה גדולה מהראיה

מפליג היה הרה"ק **החדושי הרי"ם** זיע"א בצדקתו של **הנודע ביהודה זצ"ל**, וספר שבילל פסח בסיום הסדר, כשפותחים הדלת בעת שאומרים 'שפך חמתך', היה הולך ומלנה את אליהו הנביא בכל המדרגות היורדות מביתו.

הגם שהוא לא היה רואה את אליהו הנביא, מאחר והאמין באמונה שלמה שאליהו הנביא בא באותה עת לכל אחד שבישראל, לכן היה הולך ומלנה אותו. אמונה כזאת אמר החדושי הרי"ם, הוא גדולה מגלוי אליהו. (אור פני יצחק)

כאלו לא ארע דבר

הסדרים של פסח בחצר אלכסנדר מפרסמים היו לשם דבר, הבחורים והאברכים היו תופשים את מקומותיהם מסביב לשלחן הרבי כבר משעות הצהריים של ערב פסח, וכך עמדו צפופים ודחוקים במאמצים גדולים עד סוף ליל הסדר, ללא מנוחה.

חסידים היו אומרים כי קדשת המעמד והתענוג הרוחני העלאי, הם שנתנו את הכח והיכלת להחזיק מעמד. פעם ארע שאחד מהאברכים, רבי יחיאל קמינסקי אב"ד שיטקוטשין זצ"ל, התעלף אחרי מחצית הסדר הראשון.

היה זה כאשר הרה"ק **התפארת שמואל** זיע"א יצא לחדרו כדי לסעד שלחן עורר, עלפנו של רבי יחיאל היה קשה, וכל המאמצים להעירו לא הועילו, החסידים נשארו אובדי עצות ולא היה בידם לעשות דבר.

כשנכנס הרבי שנית לבית המדרש כדי לגמור את מחציתו השניה של הסדר, הבחין במהומה ששררה בבית המדרש ושאל מה ארע, כשספרו לו את הדבר בקש כוס מים, נגש אל המתעלף והתזיז על פניו מספר טפות מים, כשהוא קורא לו בשמו, "יחיאל, יחיאל", והוא התעורר מיד.

"איך אתה מרגיש", שאל הרבי את המתעלף, והוא ענה מיד, "ב"ה בסדר", הרבי נגש לשלחנו לאמירת ההלל, ותוף חצי שעה כבר עמד רבי יחיאל על מקומו בין חבריו האברכים בריא ושלם כאלו לא ארע דבר. (כרימנו גליון ז)

זיע"א את הצלחת כדי לזכות בשירים, אף כאשר טעם מעט, נכנה בלשונו מהמרק הרוחח.

פנה הישמח ישראל בהתפעלות אל אביו הקדוש ושאל, "כיצד טעמת מן המרק הרוחח", השיבו רבי יחיאל, "מה קורה אם נכונים, לכבוד קיום מצות השם יתברך". (כרימנו גליון ז)

אין מפטירין אחר הפסח

שמענו מזקננו החסיד ר' אלעזר שיף ז"ל על אשר ארע עמו בליל הסדר בשנת תש"ו, עת זכה לשהות בליל זה בחצר הקדש של הרה"ק **רבי אהרן מבעלזא** זיע"א בתל אביב, יחד עם אחיו החסיד ר' חנינא שיף ז"ל.

לאחר תפלת ליל התקדש החג, פנה אליהם בעל אכסנייתם הרב רפאל שטרן ז"ל והפציר בהם רבות שיבואו ויסבו תחלה על שלחן הסדר בביתו, היות והרבי מבעלזא נכנס לערף הסדר בשעה מאחרת בלילה, וקהל המסבים ממתין שעות רבות עד תחלת הסדר.

אכן כל מה שאומר לך בעל הבית עשה, ולאחר רב הפצרותיו מהרו והלכו עמו לעריכת הסדר, כשחזרו בסיום עריכת הסדר שלהם, הגיעו זמן קצר לפני שהרבי נכנס לעריכת הסדר והם התישבו סמוך לשלחן, עם שאר המסבים בסדר של הרבי.

כשהחל השלחן עורר, הרבי חלק למסבים מהביצה שנטבלה במי מלח לפי סדר ושיבתם, ראשונה אחיו הרה"ק מבילגוריא זצ"ל, ואחריו לגיסו רבי נפתלי פרלוב, אחריו רבי משה זילברמן, ואחריו שבו האחים ר' אלעזר ור' חנינא.

בהגיע תורם דלג עליהם הרבי, שאל מי יושב אחריהם, וחלק לו, גם בפעמים הבאות היה כך ועל פי פקדת הקדש פסחו ודלגו על האחים, על אף שהזכירו אותם שוב ושוב לפני הרבי, נשנה ונשלש הדבר להשתוממות כל הנוכחים.

אחר הסדר נגש הרב מבילגוריא אל ר' אלעזר ושאל אם יודע פשר הענין המפלא הלז, והוא גלה לו שאכן כבר ערכו את הסדר באכסנייתם ואף אכלו כבר את האפיקומן, וממילא היה אסור להם לאכל. (עלים לתרופה תמלג)

השלחנות בטרם התחילו ללוש את הבצק על גביהם, חלף לדי הרבי ביעף וראה אותי מתאמץ בשתי ידי לשפשף ולמרק בכל כחי, פסק אפוא את פסוקו המסעיר וקרא לעברי, "את עצמך", כמי שאומר, תעשה כן במובן הרוחני, למרק מתוכיותך כל שמץ של זמה, והדברים חלחלו בי כארס של עכנאי למים רבים. (פאר ישראל)

הלחצנים ממריאים את האדם לפסגות

בעת שכהן הרה"ק **הנתיבות שלום מסלונים** זיע"א בתפקיד ראש הישיבה, היו מתארחים אצלו בליל הסדר אורחים מחוץ לארץ, מנדיבי לב שתמכו בישיבת סלונים, בעוד המארח רבי שלום נח מסביר להם פירוכו ובחביבותו, כפי הבנתם בליל הסדר.

באחת השנים התארח בביתו אחד הנדיבים מחוץ לארץ, שהיה רחוק ממשגים עמקים, בעת סדור קערת ליל הסדר שענינים גדולים ונשגבים נאמרו עליה, הביע האורח בקול את תמיהתו על סימני הסדר, מה תפקידם ומדוע מקום כה נכבד יש להם.

ענה לו רבי שלום נח, "אמשל לך משל למה הדבר דומה, נכנס אדם לתא הטיס ורואה לפניו לחצנים וידיות מתחפמות שאיננו יודע את פשרם כלל, ברור לו כי יש צורך בכל אלו, אף נעלמת ממנו הדיעה מה תפקיד ומה מטרת כל אחד מהם.

הטיס המנסה לעמתו, מבין יודע מהי מטרת כל אחד מהלחצנים, ומהי פעלת כל אחת מהידיות, אף עם זאת ברור גם לאדם הפשוט, כי כל אותם הלחצנים והידיות גורמים למטוס לנסק מעלה מעלה, ממריאים אותו לפסגות רוחניות גבוהות ביותר. (נתיבות אדם, זמן חרותינו)

מתר להפנות לכבוד אפיקומן

בליל הסדר, מקפיד היה הרה"ק **רבי יחיאל מאלכסנדר** זיע"א ביתר שאת לאכל פזית אפיקומן קדם חצות, על פו היה ממחר מאד בשלחן עורר, מחשש פו יעבר הזמן.

בעת שהגישו לשלחן מרק רותח, גמע הרבי במהירות כף אחרי כף, אחר שסים לקח בנו הרה"ק **הישמח ישראל**

פעל בתמימותו ויטעות

מנהג היה בבית אדמור"י בעלזא להתהלך בחוצות אחר הסדר, להאזין לעריכת סדריהם של עמי הארץ, ולסלסל בדבריהם. שנה אחת יצא הרה"ק **רבי שלום מגעלאזא** זיע"א בלוי'ת משמשו לסובב בין רחובות בעלזא, והטו אונם לבית אחד מיהודיה הפשוטים של העיר.

לפתע שמעו כי אחר שברך היהודי גאל ישראל, נעמד לתפלת שמונה עשרה כהרגלו. בת שחוק עלתה על פני הגבאי, אף הרבי הסהו ואמר, "אל לך לשחוק לתפלתו של זה, דע כי בתפלה תמימה זו הנאמרת מתוף אמונה ופשטות, פעל גדולות ונצורות, עד עתה היה חשוף בנים, ועתה נגזר עליו לטובה שיפקד בזרעא תיא וקיא. (הגדה של פסח לויית חו)

ההתעוררות בליל הסדר שנספחה

אחר מלחמת העולם הראשונה, בעת שהתגורר הרה"ק **רבי צבי אלימלך מבלאז'וב** זיע"א בעיר רישא, זכה החסיד רבי ראובל'ע עקשטיין בן רבי מאטיש עקשטיין ז"ל, לסעד על שלחנו בליל הסדר.

היה זה סדר מרומם ביותר, במיחד גברה ההתלהבות באמירת ההלל וההתעוררות היתה עצומה, רבי ראובל'ע ספר כי מימיו לא ראה כזאת.

נרב ענותנותו בקש רבי צבי אלימלך לטשטש את ההתלהבות, הראה למסבין על זקן אחד שחטפתו שנה ונרדם על שלחן הרבי, ורמז לחסידים שצריכים לעשות משהו.

לקח רבי ראובל'ע את כלי המלח, ושפכו לתוף כוסו של הזקן, כשהתעורר הלה מתרדמתו ושתה מהכוס, טעם מיד טעם המלח והתחיל להאשים את היושב לצדו מדוע עשה כן, כל אחד דחה את דבר המעשה ובכף התחילו כלם לצחק, וזה היה רצונו של הרבי, שאחר הסדר לא ידברו מההתעוררות העצומה. (אבני אפר)

עסקת הזהב

בליל שני של פסח, כשחזר הגאון החסיד **רבי שלמה קאליש** זצ"ל חתן החלקת יואב זצ"ל ומתלמידי הרה"ק האבני גזר

זיע"א מבית הכנסת לביתו, עבר סמוך למוסד שהתנהל ברוח התורה והמסורה ושמש כבית לילדים עזובים, בו התגוררו עשרות ילדים יתומים ופליטים.

לפליאתו הרבה, היה בגן המוסד עטוף בחשכה, הוא נדהם ונכנס פנימה, ופגש את אם הבית שקדמתו בארשת פנים קדורנית, "מה הסבה לחשוך כזה בליל הסדר", שאל והיא השיבה בעצב, "לא הכינו עבור הילדים אלא לשלחן סדר אחד, הערב לא היה לנו מה להגיש להם, והשכבתי אותם לישן".

רבי שלמה לא חשב הרבה, מיד שם את פעמיו לבית החסיד ר' לייב אנגלרד ז"ל, שיזו פתחה תמיד, והודיעו שהוא מחרים את כל המאכלים שבביתו, ר' לייב לא שאל דבר, מיד הבין שמדבר במקרה מיחד, ואחרי התיעצות קצרה עם בני ביתו, עמדו שניהם וציידו את רבי שלמה במאכלים ומשקאות שהספיקו ליותר משלושים נפשות.

את היתר השיג רבי שלמה בבתי אחרים, אחר שב אל המוסד עמוס בכל הכבודה, העיר את הילדים ממטותיהם, הדליק את הנרות בחדר האכל החשוף, והתישב לערף במחצתם את הסדר.

בערב ימיו בירושלים, כשספר רבי שלמה על חוזה זו, השלים את התאור במלים פשוטות ונוגעות ללב, "פני הזאטוטים קרנו מרב גיל ואשר, שכחתי אז מעולם ומלואו, שכחתי בכלל שגם לי יש בית ועלי לנהל בו את הסדר, במעוני כמובן נגהלו מאד וכבר הספיקו להודיע במשטרה שנגעלמו עקבותי, אבל, הכי בכל יום מזדמנת עסקת זהב שכזו". (יזכור - קהילת סוסנוביץ')

האמונה ממשיכה חסדים

סמוך לימי חג הפסח לקה אב"ד בלוינא רבי אפרים פישל שפירא זצ"ל במחלת מעים קשה, והרופאים אסרו עליו לטעם מכל מאכל, מלבד מעט מרק מערב בעמילן דגן, תרופה טבעית באותן השנים לרפוי מחלות מעים.

מאחר ועמילן הנו חמץ גמור, נסע רבי אפרים פישל לרבו הרה"ק **רבי יחיאל מאלכסנדר** זיע"א, לשאל בעצת

קדשו, כיצד ינהג בעניני מאכלו בחג הפסח. שמע הרבי את דבריו ואמר, "עצתי לך כי תבוא לאלקסנדר ותהיה סמוך על שלחני כל ימי חג הפסח, בעזר ה' יתברך יהיה הכל טוב".

שמע רבי אפרים פישל לעצת רבו וקים את דבריו, בליל הסדר כשהסב לשלחן הרבי, אכל את כל מאכלי הסדר ושתה ארבע כוסות יין, אף הדברים לא הזיקוהו כלל, הוא השתומם על כך מאחר ובמשך כל התקופה האחרונה, לא היה ביכלתו לאכל מאומה.

בליל שני של פסח הנקרא סעודת אסתר, כשהסב רבי פישל שנית על שלחן הרבי, פנה אליו הרבי ושאל, "נו ר' פישלי, מה שלומך". ענה רבי פישל, "ב"ה מרגיש אני בטוב, אין כל זכר למחלתי".

אמר לו הרבי, "במגלת אסתר כתוב (אסתר ב ז), 'ויהי אמון את הדסה', 'אמן' מלשון אמונה והמשכה, 'הדסה' מרמז על הצדיק, כי על ידי שמאמין בכחו של הצדיק, זוכה להמשיך על עצמו רחמים וחסדים שלא כדרך הטבע". (כרמנו ז)

לציום בכלא הרוסי

ספר הרה"ק **רבי זושא טברסקי מטשעננאוביל** זיע"א, אבי הרה"ק **רבי חיים יצחק מלוינעב** זיע"א, היה כלוא מספר שנים בבית האסורים בעיר קניב בעונן הפצת תורה, תחת שלטון הרוסים הקומוניסטים ימ"ש.

משפרצה המלחמה עם הגרמנים, העבירוהו הרשעים למעמקי רוסיה, לבית כלא בקזחסטן שם לא היו סביבו יהודים ומצות, כאשר הגיעו ימי הפסח לא טעם מאומה, רק שתה מים בהם לא היה חשש חמץ.

בשנה האחרת זכרו הממנים על בית הסהר שהוא לא אוכל ורק שותה, וברב רשעותם הכניסו פרוסת חמץ לתוף המים, בלית בררה הוא גם לא שתה כל שבעת הימים, ובאסרו חג הוא כ"ד ניסן תש"ג, הסתלק לבית עולמו כי יותר משבעה ימים אי אפשר לחיות ללא אכילה ושתיה. (תפארת בנים סי' קיז סעי ב)

מילין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי חזקיהו אבן עזרא שליט"א

מִי־הֵיאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אפילו מלאך לא יכול היה להיכנס למצרים מרוב טומאה

רבינו מדוע דווקא בני ישראל צריכים לקבל את התורה ולא המלאכים, וכך אמר להם: 'למצרים ירדתם', הרי לא נכנסתם לשם כי לא יכולתם להיכנס לטומאה גדולה שכזו, אבל אנחנו בני ישראל היינו שם, ובכל זאת הוציא אותנו הקב"ה משם ביד רמה. אם כן ראויים אנו לקבל את התורה יותר מכם, כי עשינו מהפך גדול יותר שאתם המלאכים לא הייתם מסוגלים לעמוד בכך.

ובזה מבאר הכתוב (ויקרא יא מה) 'כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים', פירוש, בזאת הבחינה ש'אני ה' לבדי הוצאתי אתכם, גורם לכם מעלה והתנשאות 'להיות לכם לאלהים' ולא למלאכים.

מוכח אם כן, שדווקא בשל כך שאנחנו שקועים בחומריות העולם הזה, ולמרות זאת, רוצים להתקרב לקדוש ברוך הוא ולעשות את רצונו, ראויים אנחנו לקבל את התורה עוד יותר מהמלאכים. וכמו שהוסיף להם משה רבינו ע"ה: בין הגויים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה וכו'. כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות וכו'. משא ומתן יש ביניכם וכו'. אב ואם יש לכם וכו'. קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם. כי דווקא אנחנו שיש בנו את כל אותם החסרונות וצרכי עולם הזה, יכולים וראויים לקבל התורה ולקיים מצוותיה.

אשר על כן, אף אם חושב האדם כי אין בכוחו להכין לבו ונפשו לבוראו בתורה ותפילה וכן בקיום המצוות, ובפרט אם מרגיש כי לא על כמותו וכיוצא בו דיברו חכמים כשדיברו מיציאת מצרים והתגלות השכינה העצומה המתחדשת בכל שנה, ידע וישריש בלבו כי דווקא מחמת החסרונות שבו, ראוי הוא ורצוי להתקרב לקדושה, ויקפוץ אל הקדושה ושוב בוודאי יתקיים בו 'ורחץ' שיקבל סיוע שמיימי שיוכל לעזוב רשע דרכו ויזכה לשוב בתשובה שלימה.

על השמים' (שם פסוק ב). אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, החזיר להן תשובה וכו'. אמר לפניו, רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. אמר להן, למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם וכו'.

מבאר המגיד הקדוש מקו'ניץ ע"ה על פי המובא מהאר"י הקדוש שבני ישראל היו בעומק הטומאה ביציאת מצרים שאפילו מלאך לא יכול היה להיכנס לשם מרוב טומאה, וכמו שאומרים בהגדה 'ועברתי בארץ מצרים' (שמות יב יב) אני ולא מלאך אני ולא שרף, שלא יכלו להיכנס לשם. וזאת הייתה תשובתו הניצחת של משה

צריך לדעת, כי דווקא סיבת היותנו פחותים וטבועים בענייני עולם הזה ותאוותיו, היא הסיבה שבחר בנו ה' ונותן לנו את תורתו, כמו שכתב הרה"ק המגיד מקו'ניץ זי"ע בספרו עבודת ישראל (שמיני ד"ה כי אני), בביאור דברי הגמרא (שבת פח:): בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו. אמר להן, לקבל תורה בא. אמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, 'מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו' (תהלים ח ה), 'ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך

מִילְתָא דְפְלִיאָה

יציאת מצרים בכוח מסירות נפש

מכלל העבדות שזכינו לה ביציאת מצרים היא הכח המיוחד הקיים בכל נפש מישראל, שמוכן למסור נפשו בעבור כבוד שמו יתברך. ובכך ביארו באופן אחר מדוע החמירה התורה בשתי מצוות עשה יחידות שהמבטלן חייב כרת - ברית מילה וקרבת פסח.

כי בני ישראל בהיותם במצרים היו עירומים מן המצוות ולא היו ראויים להיגאל, עד שציוה אותם הקב"ה בפסח ובמילה כדי שיגאלו בזכותם. וביאור הענין שמתחילה היו בני ישראל חשובים כמתים, מאחר והיו רחוקים מן הקדושה, ולכן הצטוו למסור נפשם על קיום המצוות, כי מצות המילה קיומה במסירות נפש ממש, וכן שחיטת הפסח היה בה חשש סכנה כיון ששחטו את אליל מצרים לעיניהם, ועל ידי שמסרו נפשם וכל חיותם לקיום מצוות ה' פשטה קדושה בכל גופם, כי כשם שכל מצוה מקדשת האיבר המכוון כנגדה, כך מסירת כל חיות האדם לשמירת התורה מקדשת כל גופו, ונהפכו ממתים לחיים כמו שכתוב (יחזקאל טז ו) 'בדמייך חיי', וכיון שנכנסה בהם חיות של קדושה היו ראויים להיגאל ממצרים.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לילה כיום יאיר - בהירות האמונה המתגלה בליל התקדש החג

הנסים התדירים תמיד, עכ"ל. ובתהלים בפסוק 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', פירש רש"י זלה"ה 'להגיד בבוקר חסדך' בעת הגאולה, 'ואמונתך בלילות' בעוד צרת הגלות, להאמין בך שתשמור הבטחתך, כל זה נאה וטוב, עכ"ל.

עיקר עבודת השם בגלות על ידי אמונה

כי כידוע הלילה רומז על הגלות, והבוקר רמז לעת הגאולה, והלוא בעת הגלות וההסתרה עבודת ה' היא על ידי האמונה, כי בלילה ובחושך הכל בהסתרה, ורק על ידי האמונה ובטחון והקיווי יכולים להתחזק ולהאמין כי הכל לטוב, ועל ידי זה יהיה באמת 'להגיד בבוקר חסדך', כי בעת הגאולה יתברר למפרע שכל אשר אירע והיה בזמן הגלות, הכל היה מחסדי ה' בחמלתו עלינו. וצריך לומר הן אמת ויציב בשחרית והן אמת ואמונה בערבית, כי גם כאשר הכל גלוי ומאיר בשחרית וגם כאשר הכל בחשיכה ובהסתרה, צריך לדעת כי הכל באמת מלך חנון ורחום, וכמו שביאר **בחובות הלכות** (שער הבטחון פ"ב-ג) שלא יבטח בה' שבודאי ישתנה הדבר לטובה, אלא יאמין ויבטח שבודאי חפץ ה' להיטיב לבריותיו יותר ממה שחפצים להטיב לעצמם, וכל מה שהשם יתברך עושה עמו הכל לטוב לו אף שאינו יודע ואינו רואה את הטובה, ואילו היה יודע היה בוחר זאת לעצמו.

הטעם לזמן קריאת שמע בשחרית עד ג' שעות ובערבית כל הלילה

ונראה שמטעם זה קבעו חז"ל זמן קריאת שמע של שחרית עד שלש שעות, וקריאת שמע של ערבית כל הלילה, כי בבוקר ובזמן הגאולה אין צורך להגיע למדריגת אמונה, שהרי הכל כבר גלוי ומאיר, ולכך די בשלש שעות, אבל בזמן החשכות וההסתרה צריך ביותר להתחזק באמונה, לחזור ולשנן עיקרי האמונה כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כי כן דרכו להיטיב ומאתו לא יצאו רעות חס ושלוש, ולכן קבעו זמנה כל הלילה, בכל זמן החושך וההסתרה.

הלכתי ובה' בטחתי לא אמעד'.

יציאת מצרים בזכות האמונה והבטחון ובחג המצות הזמן להתחזק בהם

והנה חג הפסח הוא הזמן הראוי להתחזק במדת האמונה והבטחון, שהרי רק בזכות האמונה והבטחון של אבותינו במצרים זכו לגאולה השלימה ולקריעת ים סוף, כמו שאמר השם יתברך למשה רבינו (שמות יד טו) 'מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו', ואיתא **במכילתא** (הובא ברש"י שם) 'כדאי זכות אבותיהם, והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם היים'.

וכן נאמר על ימי צאתנו ממצרים (ירמיה ב ב) 'כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', כי ביציאת מצרים הגיעו בני ישראל לעוצם דרגתם באמונה ובבטחון בה', וכמו שאומרים בהגדה של פסח 'ואומר לך בדמייך חיי, ואומר לך בדמייך חיי' (יחזקאל טז ו), 'בדמייך חיי' עולה בגימטריא 'אמונה'. גם 'פסח' בגימטריא ב' פעמים בטחון, והזמן גורם להתעורר ולהתחזק ביתר שאת וביתר עוז במידות טובות אלו, שהם הא"ב של איש יהודי, א' אמונה ב' בטחון, ועל ידי ההתעוררות וההתחזקות במידות אלו נזכה גם עתה להיושע בגאולת עולמים.

'להגיד בבוקר חסדך' בעת הגאולה 'ואמונתך בלילות' בגלות

איתא בגמרא (ברכות יב.) אמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב, כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו, שנאמר (תהלים צב ג) 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', ופירש רש"י זלה"ה, כי ברכת אמת ויציב שמברכים ביום היא על החסד שעשה עם אבותינו, שהוציאם ממצרים ובקע להם הים והעבירם, וברכת אמת ואמונה שמברכים בלילה מדבר בה אף על העתידות, שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולשום נפשנו בחיים, ולהדריכנו על במות אויבינו, כל אלה

דוד המלך ע"ה ביקש שיזכור תמיד כי ה' רועי

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (כג א) 'ה' רועי לא אחסר', ופירש הרה"ק רבי מרדכי מנעשכ"ז ע"ה (הובא בספר תולדות יצחק לבנו מהר"י מנעשכ"ז תהלים שם) הכוונה שביקש דוד המלך ע"ה שלא תחסר לו ידיעה זו כי ה' הוא רועי, כי צריך האדם לזכור תמיד כי הקדוש ברוך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו הוא הרועה ואנחנו צאנו עמו ומרעיתו, וכל אשר יש לאדם הכל מידו הרחבה, אין זולתו ואין עוד מלבדו.

מי שזוכר ה' רועי לא יחסר לו מאומה ולהיפך חס ושלוש

כאשר זוכר האדם פרט זה הרי שאין חסר לו מאומה, בבחינת 'ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב' (שם לד יא), אך כאשר חס וחלילה אדם שוכח זאת וממעט את מדת הבטחון בה', מיד מזכיר לו זאת הקדוש ברוך הוא, על ידי שמסתיר את עצמו מהאדם, ומרגיש האדם חסרון חס ושלוש, ועל ידי זה נזכר בקדוש ברוך הוא. וזוהי עיקר בקשת דוד המלך ע"ה, 'ה' רועי לא אחסר', שלא אחסר מידיעה והכרה כי ה' הוא רועי וממילא 'לא אחסר', לא יחסר לי מאומה ולא יצטרך לתזכורות שונות חס ושלוש, שידע ויכיר כי ה' רועי.

כח האמונה ממשיך האדם ישועות על עצמו

ואכן על ידי הבטחון והאמונה בה' יתברך ממשיך האדם על עצמו את כל הטובות ללא מחסור, כי אמונה הוא לשון המשכה וגידול כדכתיב (אסתר ב ז) 'ויהי אומן את הדסה', וכך כתוב מפורש בתהלים (לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', ואכן כך העיד דוד המלך ע"ה על עצמו 'ואני בחסדך בטחתי' (שם יג ו) על ידי הבטחון בחסדו יתברך, באתי לידי 'גל לבי בישועתך', ואכן 'אשירה לה' כי גמל עלי', כי על ידי הבטחון בה' וההליכה בתמימות אפשר ללכת לבטח ללא מחסור וללא דאגה, כמו שאמר דוד (שם כו א) 'אני בתומי

אמונת צדיקים - יסוד בעבודת ה'

לקבלת התורה [ראה בתפארת שלמה (לשבועות ד"ה יום אחד): יום אחד הוסיף משה מדעתו, התמיהה מבוארת שהרחיב זמן מה שהעליונים ותחתונים היו מחכים ומצפים על יום קדוש כזה, אך מבואר 'ותגזר אומר ויקם לך', הקדוש ברוך הוא גוזר והצדיק מבטל, הצדיק גוזר והקב"ה מקיים, וזהו אחת מהאמונות החזקות שבידינו, ואם אחד אינו מאמין בזה אינו בכלל יהודי], ויש כח בידי חכמים לעשות הכל כרצונם, בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ולא זו בלבד בימיו של משה רבינו כי כוחו נמשך גם לדורות עולם אצל הצדיקים שבכל דורו ודורו, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא, וכמו שנרמז בדברי חז"ל שהיו מכנים את גדול הדור וקוראים לו 'משה' [ראה בגמרא (סוכה לט.) משה שפיר קאמרת. ופירש רש"י משה היינו גדול הדור].

אמונת צדיקים מביאה לאמונה בה'

ובזכות אמונה תמימה ברועי ומנהיגי ישראל אשר שתל הקב"ה בכל דור ודור, אפשר להגיע לאמונה שלמה בה' ובתורתו, וגם זה נרמז בקריעת ים סוף 'וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויאמינו בה' ובמשה עבדו', כי אף על פי שראו ישראל את כוחו של משה רבינו ע"ה במצרים, שראו במוחש את היד הגדולה שבמצרים, עם כל זה הגיעו בקריעת ים סוף לדרגה גבוהה יותר, והדגיש הכתוב שהגיעו לדרגת בירור האמונה בה' על ידי האמונה במשה רבינו ע"ה.

על ידי הענן רק האמינו למשרע"ה, כמו שכתב רש"י להגיד שבחן, ולכן הרהרו אחר כך אותן שאמרו 'המבלי אין קברים' כו', שסברו שמשרע"ה אמר כן מדעתו, אף על פי כן הואיל והאמינו מתחילתו בכל לב לכן זכו אחר כך לישועה, וחזרו והאמינו במשה גם כן].

אמונת חכמים הכנה למתן תורה

בכוח אמונת חכמים מתחזקת שמירת התורה בקרב ישראל, כי קודם מתן תורה ביקש הקב"ה לחזק את אמונת בי ישראל במשה רבינו, וכמו שכתוב (שמות יט ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם', ועל ידי שיתחזקו באמונתם במשה רבינו יהיה קיום לתורה. [וראה בספר העיקרים (מאמר ד פרק כב): עיקר גדול אל התורה ושורש אל האמונה שהוא מסתעף מאמונת ההשגחה הוא, שהשם יתברך מכריח הטבע תחת כפות רגלי המאמינים, כמו שאמר משה רבינו אחר התפלה שסדר במזמור 'תפלה למשה איש האלהים', אמר שהיושב בסתר עליון ומתלונן בצל שדי, הנה הוא מבטיח אותו בעבור השם יתברך שיצילוהו מפח יקוש ומן הדבר ומן הפגעים הטבעיים, עד שידרוך על שחל ופתן וירמוס כפיר ותנין. עיי"ש עוד מה שמאריך בזה].

ובאמת היתה האמונה בדברי חכמים הקדמה למתן תורה, כמו שמצינו שנדחה מתן תורה ביום נוסף על פי דבריו של משה רבינו, ובכך למדנו לראות שאמונת חכמים היא תנאי והכנה

אמונה בדברי חכמים גם כשאינם מדברים בשם ה'

ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו (יד לא). בגודל מעלת אמונת חכמים הפליא לבאר בעל התפארת שלמה (בשלח ד"ה וישבו) שאמונת חכמים אין פירושה רק להאמין בדברי ה' הנמסרים לנו מפי חכמיו, כי זו אמונה בדברי ה' ולא בדברי הצדיקים, ועיקר מעלת אמונת חכמים היא כשמאמין בדברי הצדיק הנאמרים לו אף שלא בשם ה', ומקבל את דברי הצדיק כמו שהם, ואף אם הדברים נוגדים את ההיגיון מבטל דעתו בפני דברי צדיקים.

והמאמין בכל ליבו בדברי צדיקים זוכה לגאולה אמיתית, וכמו שמצינו שקודם קריעת ים סוף הוצרכו בני ישראל להתנסות במידה קדושה זו של אמונת חכמים, כשציוה אותם משה רבינו לחזור לאחור לצד המצרים, וזהו דבר שאין הדעת סובלת אותו, ואף על פי כן התחזקו בני ישראל להאמין בדבריו, כמו שאמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', כלומר אף אם אין לנו אנו יודעים במעלתו שכל דבריו נבואה, עם זאת נאמין בכל דבריו גם שהם מפי עצמו, ובכוח אמונתם זו זכו לגאולה שלמה ממצרים בקריעת ים סוף. [וראה גם בשפת אמת (בשלח תרל"ח ד"ה בפסוק): ויש לדקדק כי על פי הענן היו הולכים ולמה הוצרך לצוות למשה רבינו ע"ה, אל מקום שהענן ילך ילכו בני". אבל נראה כי הש"י רצה שיאמינו בני" למשה רבינו ע"ה לחזור לאחוריהם, ולא הראה להם

קודם צאתם ממצרים - הראם נפלאות שישענו בו ויצאו בריש גלי

כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (מכות י:), ומי שהוא בעל בטחון ורוצה לבטוח בה', ה' מסייע בידו שלא יאבד חס ושלום את מידת הבטחון, וזוכה לראות את יד ה' והשגחתו ונפלאותיו גם בתוך ההסתר, ומבקשים 'ושים חלקנו עמהם' שגם אנחנו שואפים להיות בוטחים בשמו יתברך, וכך באמת נזכה לראות את ישועת ה' ונרגיש סייעתא דשמיא במעשינו גם בתוך הצרה וההסתר.

בריש גלי, וכן באחשוורוש קודם שנתלה המן כבר הראה להם גדולת מרדכי אשר קרא לפניו ברחובות, סעד אותם בבטחונם קודם יצאו מאפילה לאורה שיקבלו את התורה פעם שנית בבטחון גדול ובלב שמח, וכן לעתיד 'כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות' להיות משען לנו בבטחוננו בו יתברך.

אנו אומרים בתפילה בכל יום בחתימת הברכה בברכת על הצדיקים 'ברוך אתה ה' משען ומבטח לצדיקים', ופירש רבי אברהם בן הגאון מוילנא ע"ה כוונת הברכה, שהקדוש ברוך הוא נותן משען לצדיקים שלא יאבדו את בטחונם בו יתברך אף קודם שיקבלו את מבוקשם, דהיינו שגם בעת צרה נותן להם השם יתברך סעד וסמך לחזקם במדת הבטחון, ומוסיף לבאר שכך היה במצרים, קודם צאתם הראם נפלאות שישענו בו ויצאו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

יומא דהילולא של רבינו כ"ק מרן אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זי"ע

י"ז ניסן תשמ"ג

אכילה בקדשה

אכילתו של רבנו תמיד היתה אכילת עראי, ולא הנהיג בעצמו סעודות קבע בביתו. גם בשבת נמנע מאכילת יתר, ותמיד אכילתו היתה כמי שהדבר נכפה עליו, והמעט שאכל הספיק והותר על דרך "צדיק אכל לשבע נפשו". נראה היה שאין לו תאבון למאכלו, וכשהיו מביאים לו צלחת דייסה למשל לא אכל הכל, וכבד את סוכביו בשאריות המאכל ואלה שמחו על הזכות שנפלה בחלקם לטעם ממאכלו של הצדיק.

אפלו בשעה שהיה מברך, היו הנוכחים זוכים לראותו בעבודה נשגבה, ומראות אלו נחקקו בתודעתם.

אחדים מן המקרבים, שהיו מגיעים מפעם לפעם מחוץ לעיר, מעידים על עצמם, כי לא אחת חשו כי שוים המאמץ והזמן רק בקדי לזכות לראות את רבנו בברכת 'שהכל נהיה בדברו' על פוס תה. ברפוז כל החושים, בעצימת עין מפל גורם המסיט את המושב, בדבקות עלאית ובהתרגשות שלא נתן להסתירה, היה פותח בברכה כשהוא משמיע כל תבה בפני עצמה, עד כי נתן היה לדמות שהוא עמל להמציא את המלים מחדש... ומקרב אחר מגדיר ואומר, כי ישב במחצתו בעת שברך על פוס משקה שהגשה לו, ונדמה היה לו שלא ברפת 'שהכל' על פוס תה הוא מברך פי אם 'קדוש' של ליל הסדר...

כי ברכה שמברכים לפני הקדוש ברוך הוא - עבודה תמה היא!

שגב קדשתו מי ימלא

הנהגות נשגבות של פרישות וטהרה עלאית נראו אצל רבנו, וכל מי שדבר במחצתו חש כי אמנם מתהלך הוא עמנו באותו עולם שפל וכביכול נושם הוא את אותו אויר עכור, אף ראשו הגיע השמימה וכל הגיגי מחשבותיו אדוקים היו בחי החיים, בדבקות ובהתבטלות מחלטת לאין סוף ברוך הוא.

כמי שקדוש היה בכל מיני קדשה, נהג בעצמו וקיים בהליכותיו הקדושות מאחז"ל (שבת קלא) "ואנהו - הוי דומה לו". אף לא הסתפק בלהיות רחום וחונן כמאמרם "מה הוא חנון ורחום אף אתה בן", אלא קדוש היה בכל מיני קדשה, כמאמר חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"א) "קדוש בכל מיני קדשה - הקדוש ברוך הוא דרכו בקדשה, דבורו בקדשה, ישובו בקדשה, חשיפת זרועו בקדשה, הלוכו בקדשה מושבו בקדשה" ---

בחוש נראה לעין כל, שאפלו חקי הבריאה ואיתני הטבע המטרדיים את מנחתם של אנשים מכל סוג, לא שלטו בו. יושב היה בביתו שבאשדוד, השמש יוקדת והלחות הגבוהה חודרת אל הבית

יותר... כשהייתי ילד קטן ומור אבי למד אותי כ"ב אותיות הקדש, הראה לי איך כל אות נאות משתלשלת ממקומה החצוב תחת פסא הכבוד. כך למד אותי לקרא ומאז ואילך בכל פעם שאני פותח ספר לקרא, אני רואה את האותיות איך הן מחברות למקומן ושרשן מתחת לכסא הכבוד. אני יודע, שאם אביט בדברי חלון באותיות הקדושות, אאבד את הדבר הזה. מעולם לא הבטתי בדברי חלון באותיות של לשון הקדש".

אף זאת ספר רבנו ברבות השנים, כי בהגיע מועד הבר מצוה שלו, כשנטלו אביו בכרכרה לחגיגה הגדולה שנערכה בהשתתפות אלפים מבני העדה - "היתה זו הפעם הראשונה שראיתי סוס... מאד הקפדתי שלא להביט אפלו בבהמה טמאה".

בשיחה עם כמה מבאי ביתו הקרובים, באחרית ימיו, כאשר שאלוהו על ארחות החיים במרוקו, התבטא רבנו בזו הלשון: "במרוקו הייתי סגור ארבעים שנה ולא ראיתי דמות אשה". ולאחר שהרהר רגע, הוסיף: "זו קדשה!". ואם נחשב את שנותיו במרוקו (שפו בשנת תשכ"ה עלה כבר לארץ ישראל), הרי שאותן ארבעים שנים החלו בלדותו ---

ארבעים ואחת שנה חלפו מאז אותו יום מר ונמר, בו נלקחה בסערה השמימה נשמתו הקדושה והטהורה של רבנו הגה"ק רבי מאיר אביחצירא זי"ע. שנתנו להמליץ עליו פדרך ששנו חכמים במסכת ערובין "לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר, שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה" - ואף הוא מאיר עיני ישראל, מאיר לארץ ולדורים עליה, לדורו ולדורות הבאים.

דמותו רבת האופן לא נתנת להגדרה ולתאור, בודאי שלא במסגרת יריעה קצרה זו, אולם בכדי לאחז בשולי גלימתו של אותו קדוש עליון, ולרדות מעט דבש מגוית הארי החי, לקבל השגות ושיאפות לומר מתי יגיעו מעשינו למעשי אותו זקן וצדיק, אמרנו נשובה ונלקט באמרים קצות דרכיו הנעלים בן אדם מאישיותו הנעלה, הלא הם גנוגי הקדשה היתה אותם סגל ונהיג בעצמו בטרם ויגיעה רבה משחר טל ילדותו, ולא זנחם עד אחרית ימיו. מי יתן וישפיעו הדברים עלינו להתרומם ולחפץ להיטיב מעשינו, כפי מדת וקלתנו וכחותינו הדלים.

קדוש מרחם

כבר בעודו תינוק רך והוא בן שלושה חדשים בלבד, נטלו אביו הקדוש למקנה הטהרה והטבילו להרבות בו קדשה. ומני אותו יום, שמר עליו מכל משמר, לבל יחזו עיניו בשום מראה שאינו טהור. ואף הוא, מאז היותו ילד רך שמר מאליו את עיניו בתכלית השמירה, תוף גדירת הרחוקות נדירות והטלת סגנים מפליגים. אף אמו הרבנית ע"ה, הנהיגה הפלגות עצומות בשמירתה על בנה, ולא הרשתה לאדם זר שלא מבני הבית אפלו לגעת בעריסתו של העולל הרך.

ברבות הימים כשהגיע רבנו לאשדוד, נכנסו אליו כמה יהודים חשובים כדי לקבל פניו בבואו ארצה, ובין היתר הניחו על שלחנו גליון של עתון 'המודיע'. בקשו לספר לו, כי ליהודים החרדים לדבר ה' יש עתון העשוי על דעתם של גדולי ישראל. בנו שנכח בחדר הבחין בו שהוא מסב ראשו ואינו מעיף מבט בעתון. לאותם מבקרים הסביר כי מעולם לא התעניין בחדשות, וגם כשהסבירו לו חשיבותו של עתון חרדי העשוי על טהרת הקדש נותר בשלו: "אכן דבר גדול הוא העתון, אף אני מעולם לא הבטתי בעתון ולא התעניינתי בכגון דא".

לאחר שיצאו שאל אותו בנו, שהיה בחור צעיר, מדוע התנגד כל כך עד כדי שהסב ראשו ואף בהצצה רפויה לא הביט בעתון. בתחלה נסה להתחמק ואמר: "הלא שמעת מה שאמרתי להם", אף משהפציר בו, נענה והסביר: "לך אני יכול לומר

עם הרוח המנושבת מכוון הים, וכל השפעה לא היתה להם עליו. במאור לא השתמש, כשהוא מדגיש שהוא ממאן לעשות פעולות שישתרו את החם המעי. ומאותה סבה סרב להדליק את האור בשעה שהמאור הגדול שהקדוש ברוך הוא תלה ברקיע מאיר בחוצות. אומר היה, כי הוא אינו רוצה 'להתערב' ולהפעיל אמצעים, אשר ישנו את ההנהגה המקורית שהבורא מנהיג בעולמו באותה שעה.

ומאידך, דומה היה שהחם לא קרב לסביבתו הלוהטת רוחניות. מעולם לא שלטה בו זעה ולא עלה ממנו או ממחלצותיו ריח קל של חם וכדומה. גן עדן עלי אדמות נטוע היה במחצתו, חקל תפוחין קדישין סביבותיו. כף למשל, העיד אחד ממקורביו החביבים, מאשר העידה הרבנית ע"ה באוניו, כי מעולם לא היה צרף לכבס את בגדיו לאחר שלבשם. כמות שהם, נתן היה לקפלם ולהכניסם לארון. באחרית ימיו, כשהיה מגיע משהו לרחץ את גופו הטהור של רבנו, היו מי הרחצה נותרים נקיים עד שהיה נוהג אותו אדם לשנות מהם...

צין אחד ממקורבי רבנו: "צניעותו של רבנו ראויה לציון וללמוד, כיצד צריך תלמיד חכם לנהג בלבשו. התפעלתי מאד מצניעות הלבוש של רבנו. כמעט לא ראיתי כשהוא לובש בגדיו או פושטם, אלא כשהם כבר מעליו. הגלימות היו קלילות מבד רגיל, נעימות ואוריריות בגונים שונים אבל עוטפות את כל גופו הקליל של ר' מאיר, ארכות מהצנאן ועד כפות הרגלים. גם השרוולים היו ארפים ועודפים, והוא היה כל הזמן מסלסל בהם, מושך ועוטף ומכסה את ידיו וחזור כדי שלא יתגלו רק כפות ידיו ואצבעותיו.

אחד מאלו שזכו להתקרב אליו ולשמשו באחרית ימיו, ספר, שנהג רבנו להחליף מגבות לאחר שגששתמש בהן פעם אחת בלבד. לא היו אלו סטנדרטים של נקייון והיגיינה, אלא מדרגות של נקיות אלקית של טהור לב, נפש נקי וצדיק ---

ומי לנו גדול מאביו הקדוש, 'בבא סאלי', שבבואו לבית רבנו קדם צאת מסע הלויתו נגש אל המטה ואמר בככי: 'בני-בני, יודע אני שתפלות נעילה שלי היא כמו בית הכסא שלך' ---

מה נאדר מראה פהו

בין אלו שבאו לדרש את פניו כדי להתברך מפיו בישועה פרטית שנוצרה להם בענין אישי כלשהו, היו גם כאלו שבאו אל הבית משום שהשתמש האירה בו תמיד. אור בהיר, אור מפלא, נגה על כל מי שנוכח אל החדר ובלבד שלא נעטה על עיניו 'משקפי שמש'... מי שרק פקח עיניו, מצא את עצמו בטבורו של גן עדן עלי אדמות. ספק לא היה בלב, כי 'השראת השכינה' יש פאן.

רבנו היה מסב על המטה, כפה גדולה לבנה מכסה את ראשו, כתנת לבנה ארפה וטלית-קטן על תבנית

של מעין הפנימיות, שפאן נמצאת נקדת האמת שבעולם. האמת הפנימית שמדברת לכל מי שמוכן לשמע אותה, האמת היחידה המעידה על המציאות היחידה בעולם, האמת שמעוררת ומגרה את מה שיהודי רוצה באמת ---

שמירת עינים מפלגת

הנהגות הקדושה הפלאיות שנוחו במחצתו, הצטינו בתכלית הדקות. הוא הרבה להתבודד בביתו, וכמעט שלא שזפו עיניו את אור השמש בחוצות. ספר בנו את ששמע מבני המשפחה המבגרים כי כבר מנערוהו ממש קבל על עצמו שלא להביט מחוץ לה' אמותיו כלל. במספד התמרורים שקשר לו הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל, תאר כיצד היה רבנו הולך ברחוב קרית, שעה שבקש לטבל במקוה לכבוד שבת: "היה מעטף, היה מכסה, תופסים את שתי ידיו כדי לקחת אותו למקוה... ההסתכלות של העינים אצלו היתה מדרגה גבוהה מאד מאד, שלא היה מסתכל חוץ לארבע אמותיו".

דרכו של רבנו היתה שלא להתקין מנורה בחדר המדרגות בבנין בו התגורר, והיה מתנצל על כך בפני שכניו שנוהג הוא כף שפאן תעבר שם אשה בזמן שיעבר אף הוא בבנין ובאם האור ידלק בבנין חושש הוא על שמירת העינים. בנוסף לכך היה רגיל רבנו לסגור את התריסים בחלונות ביתו בימים ובילות ואף גם בחדשי הקיץ החמים ביותר וזאת מגדל קדשת עיניו, ובעת שהיה החם בלתי נסבל היה מנופף במניפה בידו.

גם בתוככי הבית שמר רבנו את עיניו והיה מתהלך כשמבטו משפל כלפי הארץ. גם כשדבר עם בנותיו, היה מפנה את ראשו לכיוון אף לא מרים את עיניו. מקרים חריגים היו, שהתיר לנשים לבוא בחדרו ומתוף סבות מיוחדות. פעם התיר לאחד מאהובי לבו שמסר את נפשו להסב לו הנאה, שביא את רעיונו עמו בשעת

גופו הקדוש והטהור, ונוכחותם של אנשים זרים אינה מעלה ואינה מורידה. בין כה וכה, הוא עצמו אינו פאן. אחוזו שרעפי קדש היה יושב מכנס בתוף עצמו ועל פניו הלה זורחת של הוד, שאינו נתן לתרגום ולתאור בשפתנו. לעתים, היה משרטט באצבעו על גבי השלחן אי אלו תרשימים, ויש שהוא משחק באצבעו בעוד הוא רושם עמה אותיות עלומות בחלל החדר. אחד הבאים מעיד, שהצליח להבחין בשם הוי"ה הנרשם באצבעו של רבנו באויר.

מפעם לפעם היה נושא את עיניו הקדושות ונועץ מבט ביושב מולו. והמבט - מפלח, כמו היה מסגל לחתף את כל הניחא לארץ ולרחב. מין הצצה חטופה ההופכת את הנוכח לשקוף, החושפת לא רק את תוכו ופנימיותו, אלא גם את מאוניו הפמוסים ומעשיו הסמויים. ידעו כל הנכנסים להיכלו של רבנו, כי פאן נגמרת הפרטיות.

ככלל, כמעט ולא יצר קשר עין עם האנשים שישבו אצלו. מרבית הזמן היו עיניו משפלות מטה ומבטו משוטט בעליונים. רק באין רואים, בשבריר רגע של חסר שימת לב, הרים את גביני עיניו ונקב במבטו החודר את כל הנוכחים. והם, שמרהו להתרפז במבטו, גלוהו והוא שוב מפנה לתוכו פנימה ---

כשהגיעו אליו פעם כמה בחורי ישיבה צעירים, העיף בהם מבט חטוף ואמר להם: "האם לא חבל שאתם באים לכאן? הרי מה שאתם רואים בדרך הלוך ובדרך חזור, לא שוה את כל מה שתמצאו אצלי".

ואין אלו מלות מליצה שהעט מנביע לצרף התאור, אלא צטוטים כמעט מדקיקים החוזרים ונשנים בסגנונות שונים, מפייהם של כמה וכמה אנשים יראים ושלמים, שחדרו של רבנו היה להם בבחינת "הר ה' יראה" (בראשית כב, יד וברש"י שם). שם מששו את השראת השכינה, חזו בזקוקין די-נור הרושפים מלבת אש קדש, חזו טללי קדשה ממעל. המעטה הגשמי נמוג, הקלפה החיצונית הוסרה, ואז, התוף הפנימי התעורר, כביכול חש שזהו מקור הנביעה

בקורו הקבוע. פשהגיע אותו מקרב ונכנס לשבת עם רבנו הסבא וזגתו לשויה עם הרבנית. לפני שנפרד מרבנו ונפנה ללכת, בקש המקרב שיתר לה לרעייתו לעמד בפתח החדר ולשמע את ברכת הקדוש. מתוך הכרת הטוב נענה רבנו ואמר: "כולה היא אפלו להנכנס אל החדר" ורגע לאחר מכן הוסיף בלחישא שנשמעה היטב: "בין כה וכה, אינני רואה..."

י אחזו צדיק דרפו

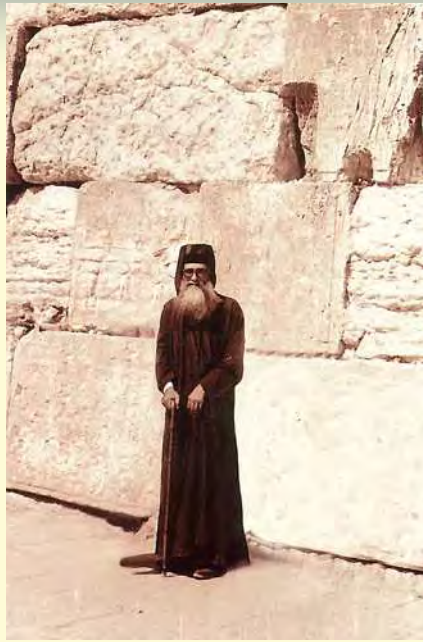
על משגי שמירת העינים שנהג רבנו בעצמו, תעיד העבדה המפורסמת הבאה -

בשנת תשל"ג ששה אביו הקדוש, בבא סאלי, בבית חתנו בפרז, כמנהגו לנסע לבקור בצרפת מפקידה לפקידה. פשהגיעה העת לשוב ארצה, נקבעה לו טיסה מפרז לציריך ומשם לישראל, כשהנחיתה בנמל התעופה יעדה לשעה 4:30 אחר הצהרים. בשל עכובים שונים, יצא בבא סאלי מבית חתנו בשעה מאחרת, כשהדרכון וחלק מהניירות משארים בבית. בהגיעם לשדה התעופה 'אורלי' שבפרז, לא עשו להם בעיות ומהרו להעלות את כל הפמליה למטוס. אולם, בהגיעם לשוויץ והם חסרים חלק מהניירות, עקבום ולא נתנו להם לעלות למטוס העושה את דרכו לישראל. עד שלבסוף החלט להטיסם ארצה בטיסה הבאה ואת רשומי הניירות יסדרו בקונסוליה בישראל.

בשעה 4:30 אחר הצהרים, התאספו בני המשפחה ומקריבים בנמל התעופה בלוד, כדי לקבל את פני הצדיק בדרתו מהמטוס. בין הממתנים היה גם רבנו, שחרג מגדרו ועזב את שערי ביתו מתוך חרדתו לכבוד אביו הקדוש. אלא שרק לאחר שזכת המטוס בשעה המדויקת, נודע לבני המשפחה שעטרת ראשם נותר על אדמת ארץ העמים, וכי יחלפו עוד כמה שעות עד שינחת בישראל במטוס הבא.

מאחר וכבר לא נותר זמן רב בכדי לחזר לבתיהם, שכן מיד יודקו להתכונן ולצאת לדרךם שנית, החליטו בני המשפחה כי את אותן שעות יעשו בהמתנה בבית הנתיבות. במשך כל אותן השעות היה רבנו שרוי במתח עצום, לרגל הפריצות השורה במקום - כשהוא לא מסתפק בעצימת עיניו, אלא מבקש מהסובבים אותו שיקיפוהו כגרן ויטירו מעיניו כל מחזה, שעה שהוא יושב על ספסל פנתי. הגם שלא ראה בעיניו מאומה, התמרמר מאד על שהוא נאלץ לשהות במקום שאינו גדור בצניעות מחלטת, ונכר היה בו שהוא מתנער מעצם השהות שם. גיסו, הגה"צ רבי דוד יהודי"ף זצ"ל ששהה עמו, שמע אותו שהוא לוחש לעצמו: "אלמלא מצות כבוד אב לא הייתי יוצא ממחצתי, ומה לי כאן ומי לי כאן... רק לכבוד מור אבי, הרינו מקבל עלי את היסורין באהבה".

לאחר כמה שנים, התבטא רבנו באזני גיסו: "הזכר אתה את הנסיעה ללוד לקבל פני מור אביי דע לה, שעד

היום עדין לא השלמתי את התקונים על לוד" ---

הקדשה היא בעינים

בכל עת מצא רבנו לעורר על החובה שבשמירת העינים מכל הסתכלות ודבר רע, ועל כך ששמירתם בקדשה הנה אבן יסוד לעבודתו ומדרגתו של האדם. חוזר היה רבנו ומבאר את הפסוק (בראשית לח כא) "איה הקדשה היא בעינים על הדרך", שכל קדשותו של האדם נמדדת בשמירת עיניו מכל מבט אסור בהיותו בדרך.

ספרו שני אברכים מבני ירושלים שהיו נוסעים אל רבנו לעתים תכופות, שפעם בעת נסיעתם לבית רבנו ישבה מולם אשה הלבושה בחסר צניעות, ולמרות שהשתדלו בכל יכלתם לבל יפגמו את עיניהם אולם יצר הרע הכשילם בשגגה.

בהגיעם אל בית רבנו צפו שיקבלם בשמחה רבה כהרגלו, אף טרם הספיקו לדרך על מפתן ביתו והנה הפך רבנו את פניו ולא רצה אפלו לתן להם שלום. צער רב מלא את לבם בראותם זאת ולאחר זמן מה נגשו ברתת אל רבנו ושאלוהו מדוע אינו מקבלם בשמחה

כבימים ימימה.

רבנו השיב להם בקפיא: "איני חפץ שיבואו אלי אנשים הפוגמים את עיניהם". האברכים הבינו למה מרמזים דברי רבנו אבל בכל זאת שאלוהו: "האם אין הרב חפץ שבבואי?! ודאי" - השיבם רבנו בהחלטיות, "אם הנכם נכשלים בשמירת העין עדיף שתעסקו בתורה במקומכם ולא תבואו לכאן ותכשלו בדרך", וכך המשיך רבנו לעוררם רבות בגדל הזירות בשמירת העינים ואף שפל הסתכלות שפזו היא אסור גדול ונורא.

שנה לפני הסתלקות רבנו בקר אצלו אחד מגדולי ראשי הישיבות בירושלים ובקשו עצה טובה לתלמידיו איך להתעלות ביראת שמים אמיתית. השיבו רבנו: "העצה הבדוקה והטובה מכל היא שמירת העינים ושמירת הלשון". והבטיחו בהחלטיות: "מי שמצליח בעבודה זו יגיע לדרגות נפלאות ביראת שמים ובעבודת ה' טהורה".

אמרו חז"ל (חגיגה יב) שהאור הגדול שהיה אדם הראשון צופה בו מסוף העולם ועד סופו גנזו הקדוש ברוך הוא לצדיקים. אומר היה על כך רבנו שאותם צדיקים הם אלו ששומרים על עיניהם בקדשה ובטהרה מחמת יראת שמים שבהם, וכשבא לפנייהם דבר כעור מיד סוגרים הם את עיניהם ואינם חשים ממה שיאמרו עליהם, להם נותן הקדוש ברוך הוא כח ראיה שממי ובלתי מגבל וצופים ומביטים בו מסוף העולם ועד סופו.

ומספר שפעם שאל הגאון רבי מרדכי אליהו זצוק"ל את רבנו איך זה שמשמאי קזכו למשפחתו שיהיה כח בברכתם, ענה לו רבנו בענותנותו: "זה זכות אבות". וכשתמה בפניו מדיע אחרים לא זכו לכך אף שמצינו שיש להם זכות אבות, אמר לו רבנו: "אנו יש לנו מסורת מאבותינו והיא רמזה באותיות ע' פ' צ', מי ששומר על העין ועל הפה הרי הוא צדיק, ומי שצדיק כח הברכה שלו גדול ומתקבל בשמים" ---

עיניו צופיות בפל

כשרף המהלך עמנו על הארץ ופסיעותיו מותירות עקבות בעולמות העליונים, היה רבנו. כל הליכותיו קדש וצדקות תמימה שזכנת בלבבו. אף מבטו אשר קדש בשמירת עינים צרופה מאז ימי ינקותו, הפך למבט שמיימי, כמו לא ראה בכל הראות הגשמית אלא באפן רוחני לגמרי. ואת שאמרו חכמים (בראשית רבה ת, יא) "אדם רואה כמלאכי השרת" - נכר היה ברבנו, וכמאמר שמואל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"א) "חפים אנא בשקקי שמאי כשקקי נהרדעי" (= בקיא אני בשוקי השמים, כפי שאני מתמצא בשוקי עיר מגורי נהרדעי). וכמליצת הרה"ק רבי ישראל מריז"ן זי"ע, שבאר את מאמר הכתוב (איוב לח, לו) "מי יספר שחקים בחקמה" - מי הוא זה שיכול לספר את הנעשה בשחקים, מי שהתעצם בחכמת התורה והתקדש בקדשתה העליונה.

יפציע השחר ומכין עצמו ומזכיר
מחשבתו לקראת תפלת השחר.
אמנם התאמץ יתר מכפי כחו, אך בה
בעת שכח לגמרי את יסוריו.

מחלתו הצריכה מפעם לפעם אשפוז בבית
החולים, אך גם שם לא פסק מעבודת הקדש
והיה הולך ומתעצם במאמציו - לתדהמת
אנשי הסגל הרפואי, שנבצר מהם להבין,
מהיכן שואב אדם במצבו כחות ואיך הוא
מסגל להתאמץ. ותמיהה זו, תמיהה זוטא
היתה, וגדולה ממנה פליאתם לנכח ישוב
הדעת ומנוחת הנפש ששרו עליו גם בעת
שמצבו החמיר.

ובליל ב' דחל המועד פסח י"ז ניסן לקראת
עלות השחר, נדם קולו ותמה שירת חיו.
רבנו הסתלק מן העולם במיתת נשיקה. וכפי
שהיטיב להתבטא כ"ק האדמו"ר מפייטסבורג
זצוק"ל, פי צורת פטירתו מן העולם בקדשה
ובטהרה העידה על התקדשותו בכל יום ויום
בכל ימי חייו.

חשיכה ירדה לעולם, תוגה רבתי השתררה
על כל מי שרגלו דרכה אי פעם על מפתח הבית
הקדוש. השמועה המרה על פי אסוף ירח
נגהו ויעלם אל מתיבתא דרקיעא, עשתה לה
כנפים במהירות הבזק. ובכל מקום שהידיעה
המרה מגיעה אליו, הרגשה תחושת יתמות
וחדלון. לבבות אוהביו ועורגיו - נמסו, לא
ידעו את נפשם מתמהון וכאב. החושים מאנו
להאמין ששקעה השמש בצהריים, בעוד
קרניה מפזזות ומאירות את דרכם של אלפי
תלמידים וחסידים. האראלים אשר נצחו את
המצוקים, לא הסגירו אפלו את דבר אחיזתם
בארון הקדש, ובאחת הוא נשבה בידם. ריח
אפנו משיח' --- אשר אמרו לחיות בצלו עד
קץ הגאולה, נלכד בשחיתותם.

הא רעוא קדם אבוהון דבשמיא שיינצו לנו
זכותו, שתעמד ותהיה מגן צנה לכלל ולפרט,
להחיש פדות ולקרב גאולה, לאוקמי שכניתא
מעפרא ולאפוקי עמא מגו חשוכא ומפום
אריותא, בביתא משיח' צדקנו ובכננו היכל
קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן.

נתעלה רבנו מעל לכל גבולות
שחקק הקדוש ברופ הוא בעולמו
ובשוגב קדשתו לא היה מה שישתיר
בעודו להביט את שהביט ולהשיג את
שהשיג, עיניו היו משוטטות בכל בעליונים
ובתחתונים ומה שנואה אצל בן אנוש כבלתי
אפשרי היה אצלו ברור ונהיר. ספר בנו שפעם
אמר לו רבנו ששמע אתמול מאיש פלוני כך
וכך, ואותו האיש נסתלק מזמן לבית עולמו
ועל בן שאל את רבנו: "כיצד הנך מספר
שפלוני אמר לך אתמול כך וכך, הרי מזמן
איננו חי עמנו?!" ענה לו רבנו: "העולם הזה
הוא 'העלם', לא כלם רואים, אבל עמי הוא
דבר אתמול"...

די היה במבט חטוף שיעיף בנצב מולו,
כדי שידע בדיוק מיהו ומה מעשיו. והלה גם
יחוש בכך. אחד מבניו, רגיל היה להגיע אחת
לשבוע לבית אביו, רבנו, וכך העיד: "בהכנסי
אל החדר, היה מור אבי מעיף בי מבט אחד
ומוריד את העינים. לאחר מכן, היה אומר
לי מעצמו כל המאורעות שהתרחשו אצלי
בשבוע החולף. לא הייתי צריך לדבר, לא
ספרתי כלום. את הכל ידע במבט אחד" ---

בחייו הסלע בסתר המדרגה

מלבד זאת שחשוף ורוע עזו במשא ומתן
בדברי תורה וחסידות, לא גלה כמעט מאומה
מתהלוכותיו הטמירים ונעלמים. בדברי נהי
וקינה שנושא על רבנו, קרא הגאון הגדול רבי
שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל, שהרבה לפקד
את בית רבנו להמתיק עמו שיח: "רבי מאיר
גלה טפח ממעשיו וכסה אלפים, ואנחנו לא
יודעים על פרישותו וקדשתו כשהיה מסתגר
בפני עצמו ובורח מן הכבוד".

תחת אחד השיחים, בעודו מאריך לדבר
אודות זקנו, סידנא 'אביר יעקב' ז"ע, שזר
רבנו אחדים ממנהגי הקדשה שנהג זקנו. תוף
כדי דבור, פנה ליושבים עמו ואמר: "אני איני
נוהג עד כדי כך". את שלא נהג חלק עמם, אך
את שנהג בעצמו - דאג שאיש לא ידע.

נושא גדול הגון היה חשוב מאד בעיני
רבנו, וכאביו הקדוש הרבה לזרז לאברכים בני
תורה שלא יגעו בזקנם ולא ישחיתוהו. אפשר
וזהו הדבר היחיד שרבנו הרבה להתריע עליו
באפן ברור, כשלא אחת היה מתנה קבלה זו
פתנאי לברכתו ולממוששה. אחד המקרבים צ"ן,
שרבנו היה מתרעם על בחורים הבאים לפניו
וזקנם אינו מגדל: "שערות הגון הן צנורות
השפיע... איך מסגל בן אדם לקצץ בהן?!"

ונו אלקים טרם יכבה

כשחלה רבנו את חליו הקשה אשר
ממנו לא קם, התיסר קרוב לשנתיים ימים
בכאבים ויסורים נוראיים, אך בעוד היסורים
מכרסמים בגופו הטהור המשיך רבנו
בעניניו - בעבודת הקדש במאמצים
עליונים. כשראה שאינו מסגל

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com